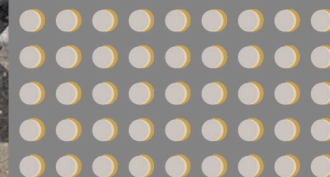

SYDNESHAUGKVARTALET

SYDNESPLASSEN 12, 13 – ØYSTEINS GATE 1, 3 – DOKKEVEIEN 2 B –
SYDNESHAUGEN 4, 8, 10, 12, 14 / BYGG 10292, 10293, 10295, 10294, 10290,
10289, 10286, 10291, 10287, 10288 / KOMPLEKS 3387

FORVALTNINGSPLAN UIB 2018

INNHOOLD

■ Innhold	3	■ Om arkitekten	55
■ Godkjenning	5	5.2 Kronologisk endringshistorie	58
■ 1 Sydneshaugkvartalet	6	5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi	62
1.1 Fredningsvedtak kompleks	7	5.4 Kulturminneverdi eksteriør	64
■ 2 Bærende verneverdier	28	Beskrivelse fasader Sydneplassen 12 og 13	66
■ 3 Generelt	30	Fasader Øysteins gate 1, 3 og Dokkeveien 2 B	72
3.1 Formål forvaltningsplanen	30	Yttertak murgårdene	78
3.2 Lovgrunnlag	30	Fasader Sydneshaugen 4, 8, 10, 12 og 14	80
3.3 Kulturminnemyndighet	31	Yttertak trehusrekken	88
■ 4 Vernebestemmelser	32	Fasader bakplassen	90
4.1 Hva er vedlikehold?	33	5.5 Kulturminneverdi interiør – utenfor fredet sone	92
4.2 Hva er tiltak?	34	■ 6 Skjema: Vøl og vern	100
4.3 Hvem gjør hva?	35	■ 7 Kart	101
■ 5 Beskrivelse av Sydneshaugkvartalet	36	■ 8 Kilder	102
5.1 Kvartalets historie	38		

GODKJENNING

	DATO
Forvaltningsplan godkjent av UiB og NEAS	08.01.2018
Revisjon	
<i>Forvaltningsplanen er forelagt Riksantikvaren</i>	

1 SYDNESHAUGKVARTALET

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE	BYGGEÅR	GNR/BNR	UiB BYGNINGSNR.	ASKELOADEN ID	LVP: KOMPLEKS/BYGNING
Sydnesplassen 12	1898-1899 (1902)**	164 / 513	100136	175086-7	3387 / 10292
Sydnesplassen 13	1898-1899 (1902)**	164 / 514	100137	175086-8	3387 / 10293
Øysteins gate 3	1903 (1905)**	164 / 578	100141	175086-9	3387 / 10294
Øysteins gate 1	1915 (1919)**	164 / 576	100140	175086-10	3387 / 10295
Dokkeveien 2 B	1910 (1919)**	164 / 492	100125	175086-5	3387 / 10290
Sydneshaugen 4*	1870 (1880)**	164 / 493	100126	175086-4	3387 / 10289
Sydneshaugen 8*	1880	164 / 495	100127	175086-1	3387 / 10286
Sydneshaugen 10*	1880	164 / 496	100128	175086-6	3387 / 10291
Sydneshaugen 12*	1880	164 / 498	100130	175086-2	3387 / 10287
Sydneshaugen 14*	1870 (1880)**	164 / 500	100132	175086-3	3387 / 10288

ARKITEKTER	VERNEKLASSE
Schak Bull, Svein Ellingsen, ukjent (Sydnespl. 12)	
EIER, FORVALTER	<p>** NB!</p> <p>Byggeår i fredningsvedtaket (korrigerte årstall i parentes)**.</p> <p>Korrigerte årstall er brukt ellers i forvaltningsplanen.</p> <p>* Trehusene eies/forvaltes av UiB/NEAS</p>
UiB og NEAS*	
KOMMUNE	
Bergen	
FYLKE	
Hordaland	
FORVALTNINGSMYNDIGHET	<p>■ = Sydneshaugkvartalet, fredede bygninger</p>
Riksantikvaren	

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningene som nevnt på side 6.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre Sydneshaugkvartalet som et typisk trekk for UiB ved etablering i bystrukturen på en annen måte enn våre øvrige universiteter.

Formålet skal videre sikre de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdiene ved bygningene i kvartalet.

Begrunnelse

Sydneshaugkvartalet består av bygårder bygget i perioden 1870-1915 i ulike historiserende stiler.

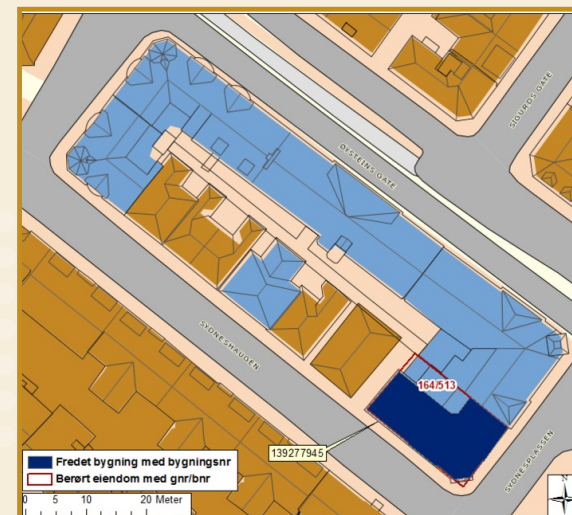
De danner tilsammen **et rektangulært kvartal**. Bygårdene er i eksteriøret godt bevart.

Kvartalet er et **verdifulle innslag** i bygningsmiljøet innenfor universitets-campusen på Nygårdshøyden.

1 SYDNESPLASSEN 12

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Sydnesplassen 12	BYGGEÅR 1898-1899 (1902)**	GNR/BNR 164 / 513	UiB BYGNINGSNR. 100136	ASKELOADEN ID 175086-7	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3387 / 10292
ARKITEKT Ukjent	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB	** NB! Byggeår i fredningsvedtaket (korrigerte årstall i parentes)**. Korrigerte årstall er brukt ellers i forvaltningsplanen.				
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ = Sydnesplassen 12, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre bygningen. Fredningen skal videre sikre de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdiene ved bygningen.

Formålet med fredningen er videre **å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Begrunnelse

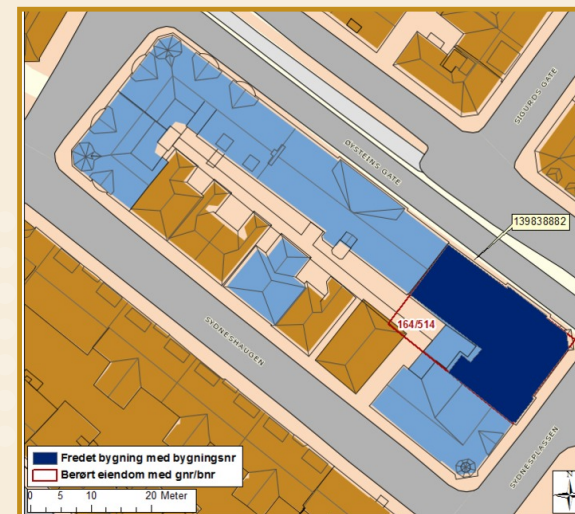
Bygningen er del av Sydneshaugkvartalet der fasjonabel boligbygging på slutten av 1800-tallet var planen for hele kvartalet. Bygningen **fremstår eksteriørt som opprinnelig** og glir derfor inn i det omkringliggende bymiljøet. Innvendig er bygningen endret til universitetsformål.

Videre har bygningen **høy arkitekturhistorisk verdi** og er en viktig «vegg» i byrommet omkring Johanneskirken.

1 SYDNESPLASSEN 13

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Sydnesplassen 13	BYGGEÅR 1898-1899 (1902)**	GNR/BNR 164 /514	UiB BYGNINGSNR. 100137	ASKELOADEN ID 175086-8	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3387 / 10293
ARKITEKT Schak Bull	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB	** NB! Byggeår i fredningsvedtaket (korrigerede årstall i parentes)**. Korrigerede årstall er brukt ellers i forvaltningsplanen.				
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ = Sydnesplassen 13 , fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre bygningen. Fredningen skal videre sikre de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdiene ved bygningen.

Formålet med fredningen er videre **å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Begrunnelse

Sydnesplassen 13 er bygget etter tegninger av **arkitekt Schak Bull** og sto ferdig i 1899 (1902). Bygningen har **høy arkitekturhistorisk verdi** selv om eksteriøret er forenket ved at en del pussdekor er borte og spir og smijernsdekor langs takkantene er fjernet. Bygningen er en viktig «vegg» i byrommet omkring Johanneskirken.

Bygningen er del av **Sydneshaugkvartalet** der fasjonabel boligbygging opprinnelig var planen for hele kvartalet.

1 ØYSTEINS GATE 3

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Øysteins gate 3	BYGGEÅR 1903 (1905)**	GNR/BNR 164 /578	UiB BYGNINGSNR. 100141	ASKELOADEN ID 175086-9	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3387 / 10294
ARKITEKT Schak Bull	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB	** NB! Byggeår i fredningsvedtaket (korrigerte årstall i parentes)**. Korrigerte årstall er brukt ellers i forvaltningsplanen.				
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ = Øysteins gate 3, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre bygningen. Fredningen skal videre sikre de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdiene ved bygningen.

Formålet med fredningen er videre **å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Begrunnelse

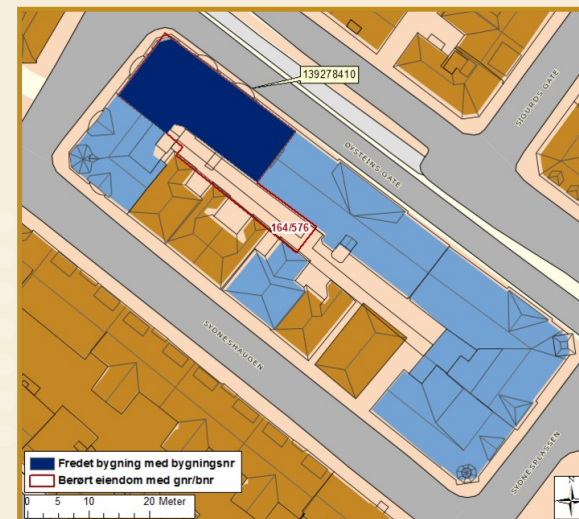
Øysteins gate 3 er bygget etter tegninger av **arkitekt Schak Bull** og sto ferdig i 1903 (**1905**). Bygningen har høy arkitekturhistorisk verdi. Arkitekten har gitt bygningen **en enkel jugendstil markert ved den typiske buen over hovedinngangen**.

Bygningen er del av **Sydneshaugkvartalet** der fasjonabel boligbygging opprinnelig var planen for hele kvartalet.

1 ØYSTEINS GATE 1

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Øysteins gate 1	BYGGEÅR 1915 (1919)**	GNR/BNR 164 /576	UiB BYGNINGSNR. 100140	ASKELOADEN ID 175086-10	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3387 / 10295
ARKITEKT Svein Ellingsen	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB	** NB! Byggeår i fredningsvedtaket (korrigerte årstall i parentes)**. Korrigerte årstall er brukt ellers i forvaltningsplanen.				
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

 = Øysteins gate 1, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre bygningen. Fredningen skal videre **sikre de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdiene** ved bygningen.

Begrunnelse

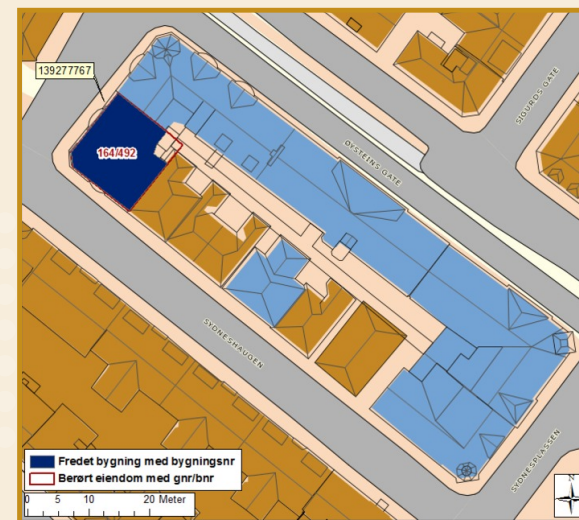
Øysteins gate 1 er bygget etter tegninger av **arkitekt Svein Ellingsen**. Bygningen har et nøkternt jugenduttrykk. Det kan ses i hjørnetårnet og de buete karnappene.

Bygningen er del av **Sydneshaugkvartalet** der fasjonabel boligbygging opprinnelig var planen for hele kvartalet. Bygningen sto ferdig i 1915 (1919) og **fremstår eksteriørt som opprinnelig**.

1 DOKKEVEIEN 2 B

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Dokkeveien 2 B	BYGGEÅR 1910 (1919)	GNR/BNR 164 /492	UiB BYGNINGSNR. 100125	ASKELOADEN ID 175086-5	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3387 / 10290
ARKITEKT Svein Ellingsen	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB	** NB! Byggeår i fredningsvedtaket (korrigerede årstall i parentes)**. Korrigerede årstall er brukt ellers i forvaltningsplanen.				
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ = Dokkeveien 2 B, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre bygningen. Fredningen skal videre **sikre de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdiene** ved bygningen.

Begrunnelse

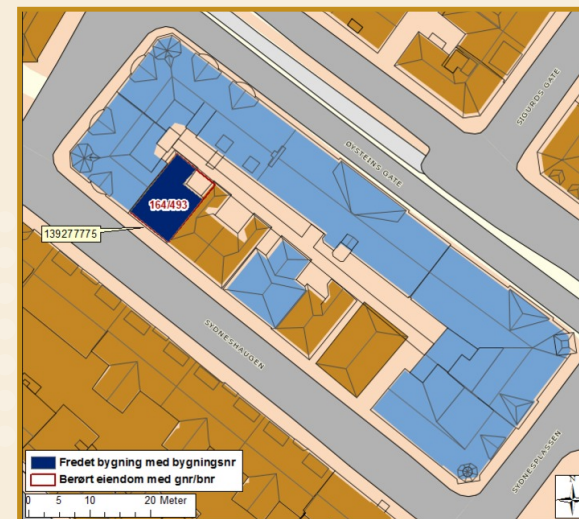
Dokkveien 2 B er bygget etter tegninger av **arkitekt Svein Ellingsen**. Bygningen har et **nøkternt jugenduttrykk**. Det kan ses i hjørnetårnet, buete karnapp og i vinduene; krysspostvinduer i to eller tre fag med felt av småruter øverst. **Hovedinngangen har nybarokk omramming i hugget stein.**

Bygningen er del av **Sydneshaugkvartalet** der fasjonabel boligbygging opprinnelig var planen for hele kvartalet. Bygningen ble oppført i 1910 (1919) og fremstår eksteriørt som opprinnelig.

1 SYDNESHAUGEN 4

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Sydneshaugen 4	BYGGEÅR 1870 (1880)**	GNR/BNR 164 /493	UiB BYGNINGSNR. 100126	ASKELOADEN ID 175086-4	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3387 / 10289
ARKITEKT Ukjent	VERNEKLASSE 				
EIER NEAS					
FORVALTER UiB	** NB! Byggeår i fredningsvedtaket (korrigerede årstall i parentes)**. Korrigerede årstall er brukt ellers i forvaltningsplanen.				
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ = Sydneshaugen 4, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre bygningen. Fredningen skal videre **sikre de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdiene** ved bygningen.

Formålet med fredningen er videre **å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Begrunnelse

Bygningen er **en av fem trehus**, alle av samme type, som ble oppført her tidlig i 1880-årene.

Bygningen **fremstår eksteriørt som opprinnelig** og er viktig for det omkringliggende bymiljøet.

1 SYDNESHAUGEN 8

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Sydneshaugen 8	BYGGEÅR 1880	GNR/BNR 164 /495	UiB BYGNINGSNR. 100127	ASKELODDEN ID 175086-1	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3387 / 10286
ARKITEKT Ukjent	VERNEKLASSE 				
EIER NEAS					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					

■ = Sydneshaugen 8, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre bygningen. Fredningen skal videre sikre de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdiene ved bygningen.

Formålet med fredningen er videre **å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Begrunnelse

Bygningen er **en av fem trehus**, alle av samme type, som ble oppført her tidlig i 1880-årene.

Bygningen **fremstår eksteriørt som opprinnelig** og er viktig for det omkringliggende bymiljøet.

1 SYDNESHAUGEN 10

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Sydneshaugen 10	BYGGEÅR 1880	GNR/BNR 164 /496	UiB BYGNINGSNR. 100128	ASKELOADEN ID 175086-6	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3387 / 10291
ARKITEKT Ukjent	VERNEKLASSE 				
EIER NEAS					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ = Sydneshaugen 10, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre bygningen. Fredningen skal videre **sikre de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdiene** ved bygningen.

Formålet med fredningen er videre **å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Begrunnelse

Bygningen er **en av fem trehus**, alle av samme type, som ble oppført her tidlig i 1880-årene.

Bygningen **fremstår eksteriørt som opprinnelig** og er viktig for det omkringliggende bymiljøet.

1 SYDNESHAUGEN 12

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Sydneshaugen 12	BYGGEÅR 1880	GNR/BNR 164 /498	UiB BYGNINGSNR. 100130	ASKELOADEN ID 175086-2	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3387 / 10287
ARKITEKT Ukjent	VERNEKLASSE 				
EIER NEAS					
FORVALTER UiB					
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ Fredet bygning med bygningsnr
□ Berørt eiendom med gnr/brnr

■ = Sydneshaugen 12, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre bygningen. Fredningen skal videre **sikre de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdiene** ved bygningen.

Formålet med fredningen er videre **å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Begrunnelse

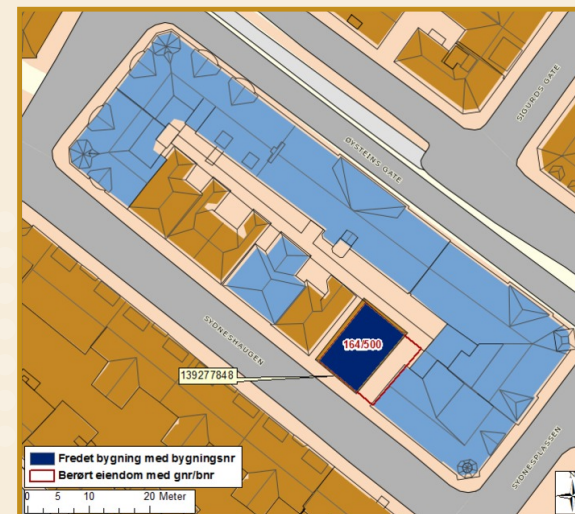
Bygningen er **en av fem trehus**, alle av samme type, som ble oppført her tidlig i 1880-årene.

Bygningen **fremstår eksteriørt som opprinnelig** og er viktig for det omkringliggende bymiljøet.

1 SYDNESHAUGEN 14

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Sydneshaugen 14	BYGGEÅR 1870 (1880)**	GNR/BNR 164 /500	UiB BYGNINGSNR. 100132	ASKELOADEN ID 175086-3	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3387 / 10288
ARKITEKT Ukjent	VERNEKLASSE 				
EIER NEAS					
FORVALTER UiB	** NB! Byggeår i fredningsvedtaket (korrigerte årstall i parentes)**. Korrigerte årstall er brukt ellers i forvaltningsplanen.				
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

■ = Sydneshaugen 14, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, pipeløp over tak og detaljer som skilt og dekor m.v.

Formål

Formålet med fredningen er å sikre bygningen. Fredningen skal videre **sikre de kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdiene** ved bygningen.

Formålet med fredningen er videre **å sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater.

Begrunnelse

Bygningen er **en av fem trehus**, alle av samme type, som ble oppført her tidlig i 1880-årene.

Bygningen **fremstår eksteriørt som opprinnelig** og er viktig for det omkringliggende bymiljøet.

2 BÆRENDE VERNEVERDIER

De bærende verneverdiene beskriver kvaliteter ved bygningene som skal ha spesielt fokus i den videre forvaltningen. Nye tiltak skal underordne seg de bærende verneverdiene.

HISTORISK KVARTAL

Det storslåtte murkvarialet forteller om byens planer for Sydneshaugen sist på 1800-tallet og om en stor visjon som ble vingeklippet av byggekrakket i 1899. Resultatet ble en bygningsrekke som viser to stilepoker og overgangen fra nyrenessansens overdådige dekor til en nøktern jugendstil. Kvartalets eldste bygninger er de sveitserpyntede trehusene mot vest. Trehusrekken er unik i kraft av å være flyttet fra uregulert trehusmiljø til å bli del av et nytt, regulert bykvarial.

MURFASADER

Murfasadene fremstår som langt på vei opprinnelige selv om mye av den originale dekoren er fjernet. Gjenværende dekor og originale bygningsdeler gir karakter til bygningene, skaper tidsdybde og bidrar til historisk atmosfære i strøket. Fasader og volum er komplette og tåler ikke tilføyelser mot gaten. Sydnesplassen 13 og Øysteins gate 3 har kjeller med dobbel høyde og murt fasade med inngang fra Øysteins gate nedre løp. Denne muren med fine hvelvinger gir ekstra pondus og høyde til den ruvende husrekken.

DEKORERTE TREHUS

Trehusrekken fikk sitt sveitserpreg etter at husene ble flyttet til denne gaten. Etter flyttingen fikk husene en ekstra etasje og mistet sin opprinnelige takform med svai. Husenes små bakhager er karakteristiske for det trehusmiljøet disse boligene en gang var en del av og er verdifulle private soner i den regulerte rekken.

ORIGINALE BYGNINGSDELER EKSTERIØR OG INTERIØR

Murhusene har deler av murt og støpt dekor bevart på veggflater, brystninger og rundt vinduer. Søylemotiver og tempelgavlmotiver og dekorerte balkonger med tidstypisk støpejernsdekor skaper et storslått fasadeuttrykk. Det finnes originale sidevinduer i karnapp og fire av fem murhus har originale glassmalerier i trapperom. Det antas at trehusene har deler av opprinnelig bærende tømmer fra 1600/1700-tallet skjult i dagens vegger. Flere av trehusene har deler av original dekor med sveitserpreg intakt sammen med noe gammel ytterkledning. To trehus har opprinnelig støpejernsbalkong og flere hus har original kjellertrapp med rekkverk og original kjellerdør. Original skifer er delvis gjenbrukt på tak i kvartalet. De fleste husene har original ytterdør intakt.

Det er kvartalets eksteriør som er fredet, men trapperommene i de fleste husene har originale bygningsdeler som er sårbare for endringer. I alle hus (både mur og tre, minus Sydnesplassen 12 og 13) står den originale trappen med opprinnelig rekkverk. I murhusene finnes et rikt utvalg av originale fliser på gulv og vegg og mange trapperom er raust dekorert med fargerike glassmalerier. Kvartalet har mange originale innvendige dører, noen med opprinnelig plassering, andre gjenbrukt i ny posisjon. Sydnesplassen 13 har et uvanlig stort, rikt dekorert og godt bevart vindfang som understreker husets opprinnelige eksklusivitet. Det finnes trolig originale bygningsdeler bak nyere overflater i tak, vegger og gulv i Øysteins gate 1 og 3.

3 GENERELT

3.1 Formålet med Forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen er utarbeidet på bakgrunn av Landsverneplan for kunnskapsdepartementet og bestemmelser gitt i kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar» 1. september 2006.

Forvaltningen skal sikre at de kulturhistoriske verdiene som knytter seg til de fredede bygningene blir ivaretatt både på kort og lang sikt.

Forvaltningsplanen er utarbeidet i samsvar med antikvariske prinsipper og inneholder detaljert registrering og dokumentasjon av hver enkelt bygning, samt beskrivelse av forhold som må ivaretas ved rehabilitering og endring.

Forvaltningsplanen beskriver prosedyrer og rutiner for vedlikehold av de enkelte husene, og beskriver ansvarsfordeling og arbeidsfordeling hos eier i alle spørsmål om vedlikehold og tiltak på eiendommen.

Forvaltningsplanen inneholder premisser for vurdering av utviklingsmuligheter og begrensninger for eiendommen og fredede enkeltbygg.

Forvaltningsplanen gir retningslinjer for nødvendig kontakt med rett kulturminnemyndighet.

3.2 Lovgrunnlag

Vernet av Sydneshaugkvartalet er hjemlet i:

- Kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar». 1. september 2006
- Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, fredningsvedtak av 18. juni 2014
- Kulturminneloven § 22 a

3.3 Kulturminnemyndighet

- Planen har gyldighet som **forvaltningsplan** for eiendommen Sydnesplassen 12 og 13, Øysteins gate 1 og 3, Dokkeveien 2 B, Sydneshaugen 4, 8, 10, 12, 14 som fredet bygning.
- **Riksantikvaren er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i Statens eie som er fredet etter kulturminneloven eller angitt i Landsverneplanen.
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i statens eie som har verneklasse 2, jfr. brev fra Kunnskapsdepartementet av 16.06.2016: *Statens kulturhistoriske eiendommer (SKE) – Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet – VERNEKLASSE 2, utvalg byggverk og utomhusområde til bekreftelse.*
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for graving i fredede utomhusanlegg som er i statens eie.

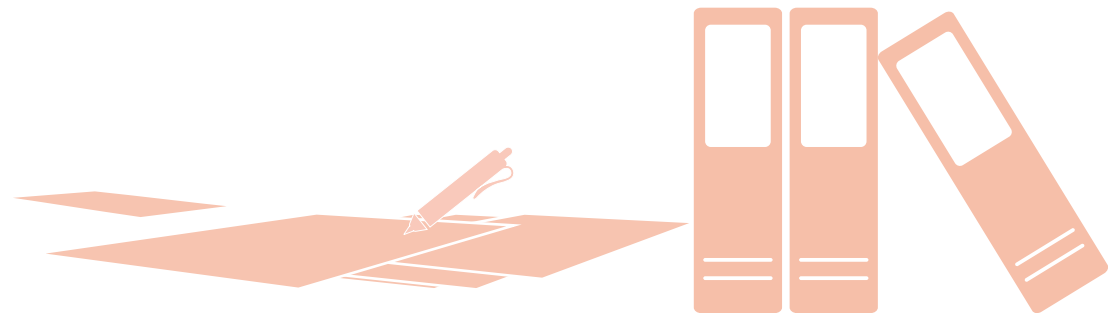
4 VERNEBESTEMMELSER

Den fredete bygningen skal vedlikeholdes og brukes slik at den ikke forfaller. Universitetet i Bergen har, som eier også forvalteransvar.

De særbestemmelser som det er redegjort for i dette dokumentet skal være førende i UiBs (Eiendomsavdelingens) ordinære styringsdokumenter og gjennom ordinære rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold.

Det må ikke igangsettes vedlikehold eller tiltak som kan motvirke formålet med vernet. Større endringer/utskiftinger av ikke-vernede elementer i den vernede bygningen defineres derfor som tiltak med tilhørende prosedyre kap 4.3.

Vedlikehold og istandsetting skal skje med materialer og metoder tilpasset anleggenes og bygningenes egenart og arbeidet skal utføres av håndverkere med riktig kompetanse til oppgaven. Arbeider i et vernet bygg må gjøres på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene, men derimot tilfører huset ny kvalitet.

4.1 Hva er vedlikehold?

Med **vedlikehold** menes fornyelse av overflater med samme type materialbruk og farger som eksisterende. Endring eller større utskifting regnes ikke som vedlikehold.

Hovedprinsipp for vedlikehold

Det er bedre å vedlikeholde enn å reparere, og det er bedre å reparere enn å skifte ut.

Ved vedlikehold og eventuell utskifting skal det brukes materialer som tilsvarer opprinnelig materialbruk.

Eksempel på vedlikehold

- **Maling/oljing**
med samme type maling/olje og farge som eksisterende
- **Små reparasjoner av murverk**
med samme type betong, tegl og mørtel
- **Utskifting av enkelttegl**
med tegl av tilsvarende farge, størrelse og overflate
- **Små reparasjonen av taktekke**
med samme materialbruk som eksisterende

4 VERNEBESTEMMELSER

4.2 Hva er tiltak?

Alt arbeid utover vanlig vedlikehold defineres som tiltak. Tiltak skal dispensasjonsbehandles hos Riksantikvaren. Søknad om dispensasjon må inneholde beskrivelse av tiltakets omfang og konsekvenser for bygningen. Tillatelse må foreligge før tiltak kan iverksettes.

Hovedprinsipp innen bygningsvernet

- **Mest mulig** av bygningens ulike deler skal bevares.
- **Skjulte deler** av bygningen (konstruksjoner og bakenforliggende lag) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater). Det er et mål å bevare helheten på best mulig måte, ikke bare det visuelle uttrykket.
- **Hvis man må endre**, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske «arkivet» er bygningen selv.
- **Endringer skal**, om mulig, være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen vil fremstå slik den var før endring.

Eksempel på tiltak – NB: listen er ikke fullstendig

- **Inngrep i konstruksjon** eller overflate ved f.eks. tilpasning til UU, trekking av nye kabler m.m.
- Montering eller fjerning av **lettvegger**
- Utskifting eller endring av **vinduer og dører** med karmen og listverk
- Rive/skifte ut utvendige eller innvendige **bygningskonstruksjoner**
- Endring av **overflatebehandling** som f.eks. maling av umalte/oljede flater og detaljer, fjerning av eldre malingslag, endring av opprinnelig/eksisterende fargevalg
- Utskifting eller endring av utvendig **kledning, taktekking eller fargevalg**
- Utskifting av **himlingsplater/innvendig kledning**
- **Større endringer/utsiftninger** av **ikke-vernede elementer** i den vernede bygningen
- Montering av **teknisk utstyr, lås og beslag, renner og nedløp**

4.3 Hvem gjør hva?

Riksantikvaren er forvaltningsmyndighet for denne fredede bygningen. Før tiltak iverksettes, skal det foreligge tillatelse fra Riksantikvaren.

Eiendomsdirektøren forvalter på vegne av eier, Universitetet i Bergen, denne fredede bygningen. Fagansvar er delegert til **kulturminneansvarlig**.

Kulturminneansvarlig deltar i beslutninger og iverksettelse av strategi for den fredede bygningen sammen med eiendomsdirektør og lederne for Eiendomsavdelingens driftsavdeling og prosjektavdeling. Kulturminneansvarlig har ansvar for kommunikasjon med Riksantikvaren, faglig skjønn knyttet til vernet og søknader om dispensasjon fra fredningsvedtaket.

Driftsavdelingen utøver daglig og/eller periodisk tilsyn med bygningen og kvitterer på inspeksjonslister tilpasset denne fredede bygningen. Driftsavdelingen skal fortløpende og i tråd med FDVU og forvaltningsplanens angivelser, avdekke mangler som utløser vedlikeholdstiltak. Når driftsavdelingen avdekker mangler som utløser behov for tiltak/bygningsmessige endringer utover vanlig vedlikehold, skal kulturminneansvarlig varsles. Dokumentasjon av mangel og forslag til tiltak skal fremlegges i eget skjema «Vøl og vern», kapittel 6.

Prosjektavdelingen er ansvarlig for søknadspliktige tiltak og ansvarlig for igangsetting og gjennomføring av prosjekt i bygningen. Prosjektleder for tiltaket har ansvar for å utarbeide saksdokument som skal være underlag for søknaden til Riksantikvaren om ev dispensasjon fra fredningsvedtaket. Prosjektleder har ved prosjektavslutning ansvar for å oppdatere kap. 5.2 «Kronologisk endringshistorikk» i denne Forvaltningsplanen.

5 BESKRIVELSE AV KVARTALET

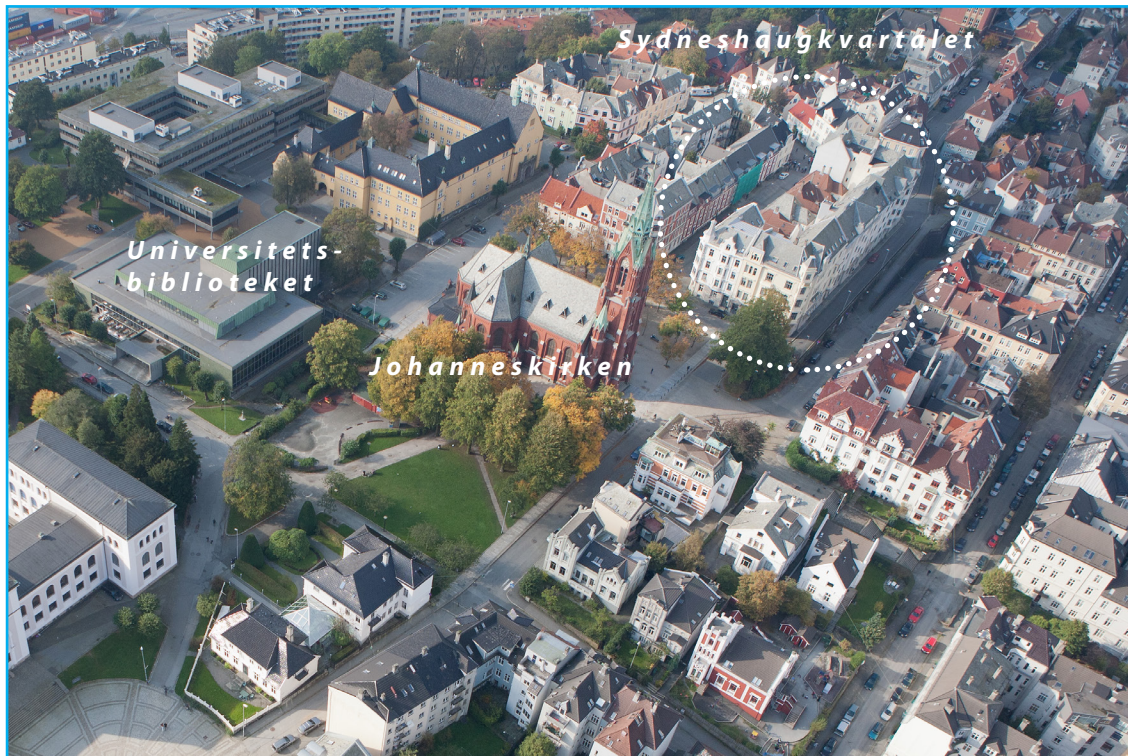

Foto: Alf Edgar Andresen, UiB 2011

Sydneplassen 12 og 13, sett fra tårnet i Johanneskirken. Foto: EIA

Sydneshaugkvartalet består av fem sammenhengende murgårder og seks mindre trehus mellom gatene Sydneplassen, Øysteins gate, Dokkeveien og Sydneshaugen. Markante murfasader røper at dette i sin tid var et spesielt påkostet kvartal med eksklusive boliger. Tre-

husene tilhørte den uregulerte trehusbebyggelsen på Sydnes før de ble flyttet til det regulerte kvartalet. Hele komplekset, bortsett fra et trehus, er overtatt av UiB og UiB-tilknyttet eiendomsselskap og tilpasset universitetets behov.

Trehusrekken: Sydneshaugen, 4, 6 (privat eie), 8, 10, 12 og 14. Foto: EIA

**Øysteins gate 3, 1
og Dokkeveien 2 B.**
Foto: EIA

5 BESKRIVELSE AV KVARTALET

5.1 Kvartalets historie

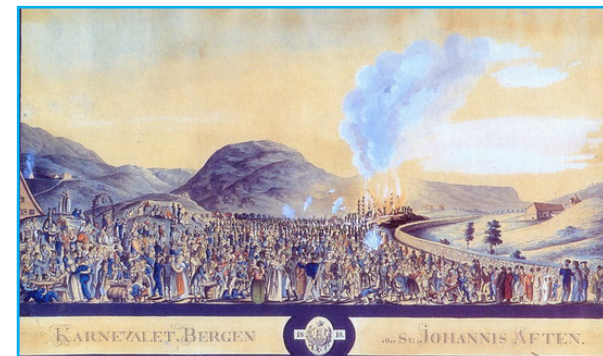
UiB eier ti av elleve adresser i dette kvartalet som er avgrenset av gatene Sydneshaugen, Øysteins gate, Dokkeveien og Sydneshaugen. Kvartalet er fredet fordi det er typisk for hvordan UiB etablerte seg i boligmiljøet på Nygårdshøden og transformerte tidligere leiligheter til kontor- og undervisningsformål. Samtidig forteller disse eiendommene mye om byens bygnings- og stilhistorie i årene før og etter 1900.

Fem store leiegårder i mur dominerer kvartalet, men suppleres av en trehusrekke mot den gaten som heter Sydneshaugen. Disse trehusene er de eldste. Rekken av små boliger lå opprinnelig på kanten av Rosenberghagen steinbrudd, der det øverste løpet av Øysteins gate nå går. Disse boligene tilhørte den eldste trehusbebyggelsen på Sydnes. I 1880 fikk huseierne flytte de seks husene inn på tryggere grunn. I den forbindelse ble boligene bygget på i høyden til en ensartet to-etasjers trehusrekke med behersket sveitserpreg. To av husene har støpejernsbalkonger over midtstilt inngangsdør. Det finnes rester av tømmer og andre byggematerialer fra 1600- og eller 1700-tallet bak panel fra 1880 på disse husene – som var bebodde den gangen Sydneshaugen var en viktig festplass for bergenserne.

Allerede i reguleringsplanen fra 1855 ble det lagt store planer for Sydneshaugen. En bred allmenning, Sydnesallmenningen, skulle ligge her som en fortsettelse av Torgallmenningen. Men så ble Johanneskirken plassert, planene ble endret, en bratt granittrapp med 36 trinn ledet opp til området som skulle bli Bergens svar på hovedstadens beste vestkant.

Det var rivende vekst og utvikling i Bergen mot slutten av 1800-tallet med optimisme og stor investeringsiver. Ikke minst var det en yrende byggevirksomhet på og under Nygårdshøyden i 1880- og 1890-årene. I tillegg til fornemme villaer ble det planlagt og bygget luksuleiegårder for byens bedrestilte. Sydneshaugkvartalet var det mest ambisiøse og påkostede prosjektet av denne typen. Det Nævdalske Kompleks med J. H. Nævdal som byggmester og byens populære Schak Bull som arkitekt, skulle ruve i bybildet slik Victoria Terrasse, med sine fornemme leiligheter, gjorde i Kristiania. Ytterst på Sydneshaugplatået, bak en hundre meter lang fasade i Øysteins gate, skulle besteborgerne fristes med romslige leiligheter av aller beste sort.

Hele det overdådige kvartalet var ferdig tegnet med tårn og spir, skulpturer i fasaden og gavlfelt i barokklignende palasstil. Men boligkrakket i 1899 stanset all byggeaktivitet. Planen som omfattet hele bygningsrekken fra Johanneskirken til Dokkeveien ble lagt til side. Men

Siden 1660-årene hadde Sydneshaugen vært arena for folkefest og bålrenning på St. Hans. Bålet lå på en liten høyde ved Ivar Aasens gate som ble skutt vekk da Sydneshaugen skole skulle bygges. Folkefesten utartet seg med tiden, brannguttene var blitt mindre påpasselige og et økende antall beboere i området fryktet gnistregnet fra det store bålet. I 1884 ble bålrenningen forbudt. Prospekt av Johan F. L. Dreier i 1818. Universitetsbiblioteket i Bergen

Det eksklusive boligkomplekset Victoria terrasse i Kristiania fra 1885, skal ha inspirert til planleggingen av det nævdalske komplekset. Der var leilighetene fra 240 til 460 kvadrat. Utenriksdepartementet har holdt til i Victoria terrasse siden 1905. Trappeløpene er fredet. Basarhallene under anlegget er revet. Foto: Tilhører Riksantikvaren

Et fasjonabelt boligstrøk tar form ved Johanneskirken. Fasadene på Sydnesplassen 12 og 13 er spesielt rikt utsmykket. Arkitekt Schak Bull har blant annet dekorert nummer 13 med to statuer ved inngangsdøren, et ekstra høyt tårn og møneryttere i smijern. Bildet er tatt mellom 1902 og 1919. Foto: Olaf Andreas Svanøe, Universitetsmuseet i Bergen

5.1 Kvartalets historie

Nævdal og Bull lot seg ikke stoppe lenge. I 1901 ble byggesøknaden for det store prosjektet fornyet, nå leverte Schak Bull en ny fasade med mindre fremtredende dekor. Komplekset ble delt i dagens fem eiendommer: Sydnesplassen 12 og 13, Øysteins gate 1 og 3 og Dokkeveien 2 B. Bare Sydnesplassen 13 ble reist i første byggetrinn og fullført av Nævdal i 1902. Samme år ble Sydnesplassen 12 oppført av en annen utbygger. Dette huset er ikke tegnet av Schak Bull.

Fasadene som vendte mot Johanneskirken og litt av Øysteins gate var imponerende med sine rike utsmykninger. Sydnesplassen 12 og 13 var blant byens flotteste leiegårder. Arkitekt Bull jobbet videre for Nævdal, nå med Øysteins gate 3, som ble presentert med ulike forslag til fasade. Den frodige nyrenessansen var forlatt til fordel for en dempet, mer jugendstil da Øysteins gate 3 stod ferdig i 1905, helt i tråd med tidens nasjonale strømninger.

Det tar enda femten år før kvartalet blir fullført mot nord. Nævdal er fremdeles omtalt som byggmester i 1915, men arkitekt Schak Bull er ute av bildet. Svein Ellingsen blir arkitekt for Øysteins gate 1 og Dokkeveien 2 B. Begge leiegårdene har fått et nøkternt jugenduttrykk. Disse to siste husene i det nævdalske komplekset ble fullført i 1919, tilsynelatende uten Nævdal, men med murermester P. Halvorsen som byggherre.

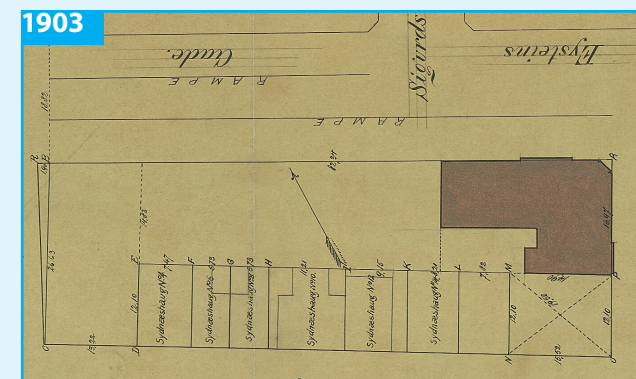
Hele den murte husrekken er bolighus på fire etasjer

med loft og kjeller. Sydnesplassen 13 var det mest ekstravagante, med leiligheter på 8 rom pluss kjøkken, bad og pikeværelse. I de andre husene var boligene på 4-5 rom. Store stuer, gjerne tre på rad, lå vendt mot gaten og byen nedenfor. Alle kjellerne var utstyrt med felles vaskekjeller, stryke- og rullerom og boder for ved og kull. Beboerne tørket klær på loftet.

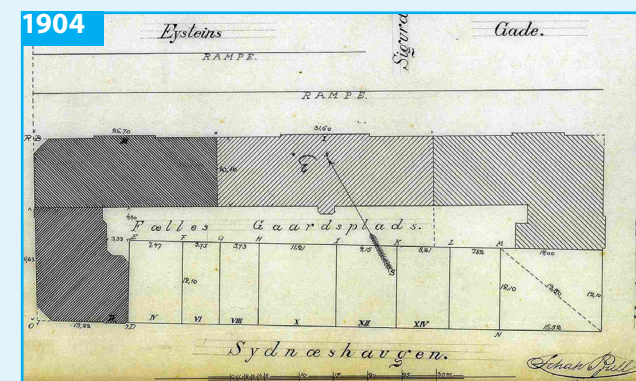
Prestisjeprosjektet til Nævdal tapte glans etter århundreskiftet, etterspørselen etter luksusleiligheter ble ikke som forventet, hverken her oppe på Nygårdshøyden eller nede i Håkonsgaten der det også ble bygget mange store leiligheter. De mest velstående blant bergenserne foretrakk å bo i villa, de som ikke fikk tak i tomt på Nygårdshøyden eller i Kalfaret, flyttet til Fana.

Sydnesplassen 13 ble tidlig tatt i bruk til andre formål enn beboelse. Bergen Røde Kors kjøpte huset i 1921 for å bruke det som klinikk. I 1924 ble 1. og 2. etasje innredet til søsterhjem og sykepleieskole i de dekorerte, svært romslige stuene. Med Røde Kors som eier forsvant mye av dekoren i fasadene. I 1974 kjøpte UiB denne eiendommen. Da hadde universitetet allerede sikret seg Sydneshaugen 10, Øysteins gate 3 og Sydnesplassen 12. Når også Øysteins gate 1 ble kjøpt i 1982, eide UiB ti av elleve hus i Sydneshaugkvartalet. Bare trehuset i nummer 6 er fremdeles på andre hender.

De som ble beboere her fikk Sydneshaugens beste utsikt.

Tegning fra 1903. Tegningene tilhører: Arkivet etter Bygningsjefen i Bergen

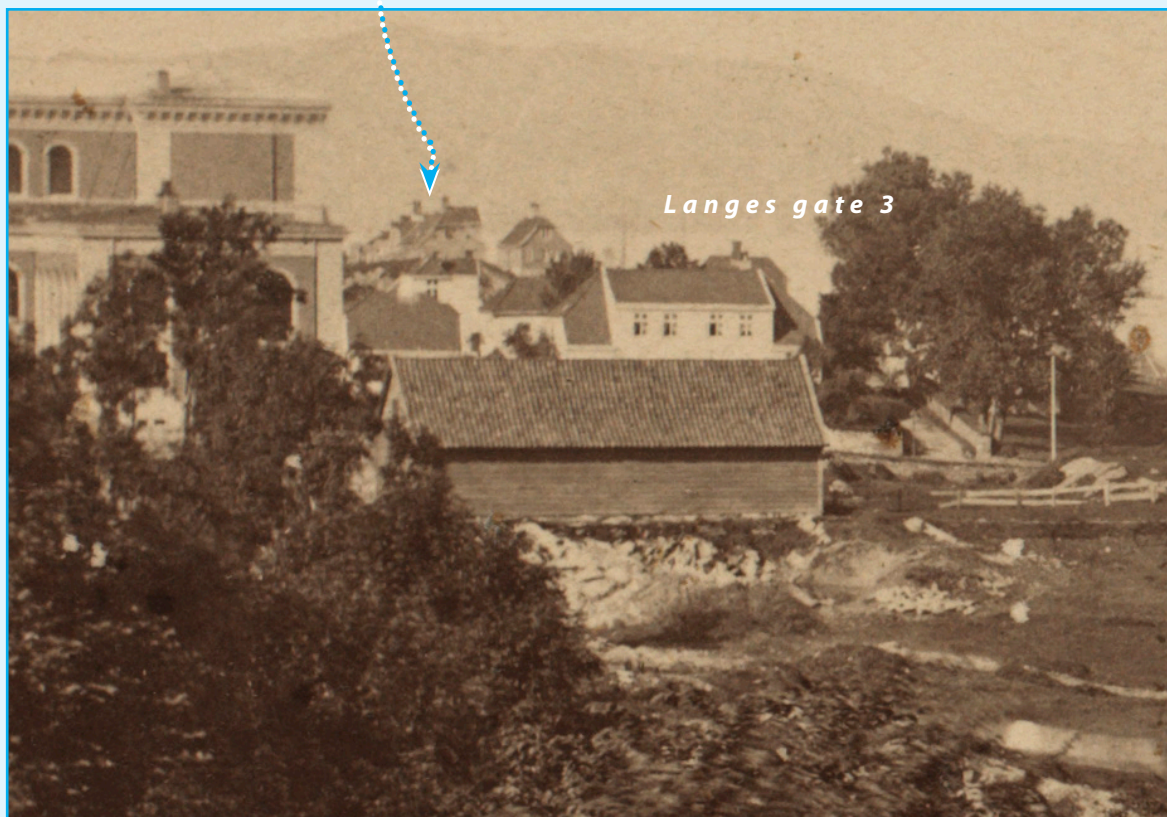

Situasjonsplan av arkitekt Schak Bull fra 1904 som viser hele kvartalet. Tegningene tilhører: Arkivet etter Bygningsjefen i Bergen

• Trehusene før flytting

Sydneshaugen 4-14 etter flytting. Fotografert i 1981 av Per Jonas Nordhagen

Midt i dette bildet ser vi trehusene som lå øverst i Rosenberghagens steinbrudd. I 1880 ble de flyttet til det regulerte Sydneshaugkvartalet. Bildet viser at husene hadde valmtak med svai. Vi ser muséet til venstre og Langes gate 3 til høyre bak løen. Foto: Marcus Selmer, Universitetsbiblioteket i Bergen

5.1 Kvartalets historie

Når de fra 1960-tallet og utover overlot leilighetene sine til UiB, var det med avtale om at de fikk bli boende som leieboere. Den siste leieboeren flyttet ut fra 120 m² i 2. etasje i Øysteins gate 1 i 2010.

Etter hvert som tidligere beboere flyttet ut, ble husene gradvis tatt i bruk til universitetsformål. Leilighetene ble bygget om til kontorer. Vinduer ble byttet, vegger isolert, tak ble senket. Utvendig forsvant dekor fra fasadene og mange murte balkonger ble fjernet.

Det nyopprettede Psykologisk fakultet tok i bruk arealene i Sydneshaugkvartalet. Murhusene ble gradvis bygget om til sammenhengende kontorkompleks. I 1., 3. og 5. etasje er det sammenhengende korridorer for intern trafikk fra Dokkeveien 2 B til Øysteins gate 3. En overbygget rampe i bakgården bidrar til universell tilgang og tilgjengelighet mellom bygningene. Sydnesplassen 12 og 13 er totalt ombygget og bygget sammen med felles trapperom.

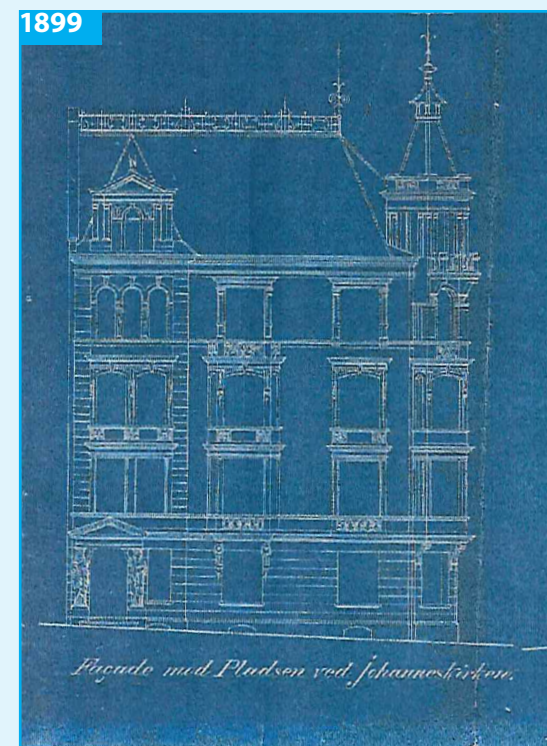
Øysteins gate 3 har to kjelleretasjer. Den øverste kjelleren har tilgang fra to baktrapper i huset. Den nederste gjennom buehvelv fra Øysteins gates nedre nivå. Opprinnelig stod det massive tredører i buene. Det nederste kjellerrommet ligger dels under huset, dels under den oppmurte rampen som danner Øysteins gates øvre løp. Rampen er bygget øverst i Rosenberghagens steinbrudd, av granitt fra Bømlo. Sydnesplassen 13 har en tilsvarende

nedre kjeller med tekniske rom under deler av bygningen.

I lokalet under rampen har det vært ulike aktiviteter; snekkerverksted, elektrisk verksted og mekanisk verksted med smie. En søknad om å innrede deler av lokalet til stall ble i sin tid avslått med manglende lys og ventilasjon som begrunnelse. I 2016 er det støpt nytt, forsterket dekke over den nederste kjelleren, med betongplate, nye støpte dragere og pilastre. Det renoverte arealet er lager for parkseksjonen ved UiB.

Det UiB-tilknyttede eiendomsselskapet Nygårds-høyden Eiendom AS eier fem av de seks trehusene med adresse Sydneshaugen. Husene ble rehabilitert utvendig i 2004. Nummer 4, 8, 12 og 14 ble også totalrenoveret inne. De originale trappene er tatt vare på i disse husene som inneholder til sammen 11 hybelleiligheter og fire hybler for gjesteforelesere. Jusformidlingen holder til i Sydneshaugen 10. I dette huset er det originale interiøret langt på vei intakt.

Det psykologiske fakultet holdt til i murkomplekset til i 1996 da psykologene overtok Bjørn Christiansen hus i Christies gate. Da flyttet flere av HF-fakultetet sine institutter inn i Sydnesplassen 12 og 13, Øysteinsgate 1 og 3 og Dokkeveien 2 B. Murgårdene har vært gjennom omfattende rehabilitering på grunn av sopp-problemer. Disse arbeidene ble avsluttet i 2016 og problemene antas å være løst.

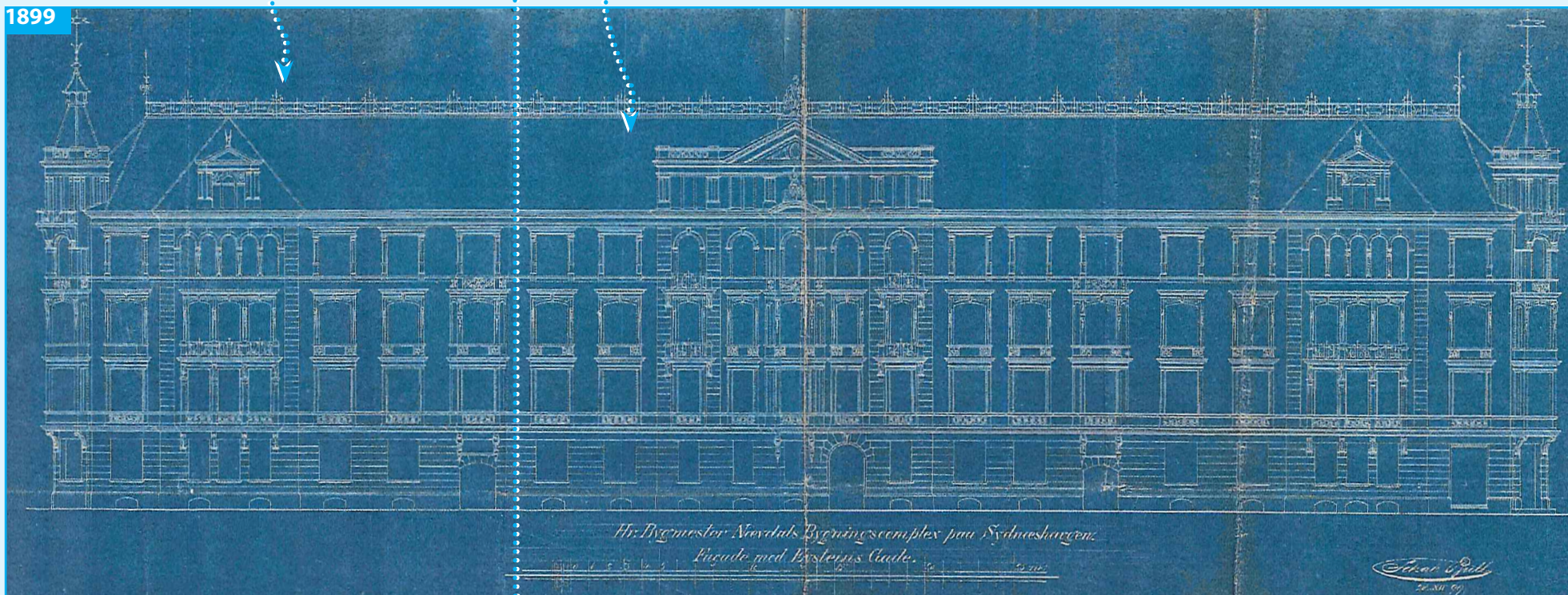
Sydnesplassen 13, fasade mot Johanneskirken. Tegning arkitekt Schak Bull 1899

• Bare hjørnehuset, Sydneplassen 13, på tegningen fra 1899 ble bygget i 1902

• Resten av kvartalet fikk ny utforming senere

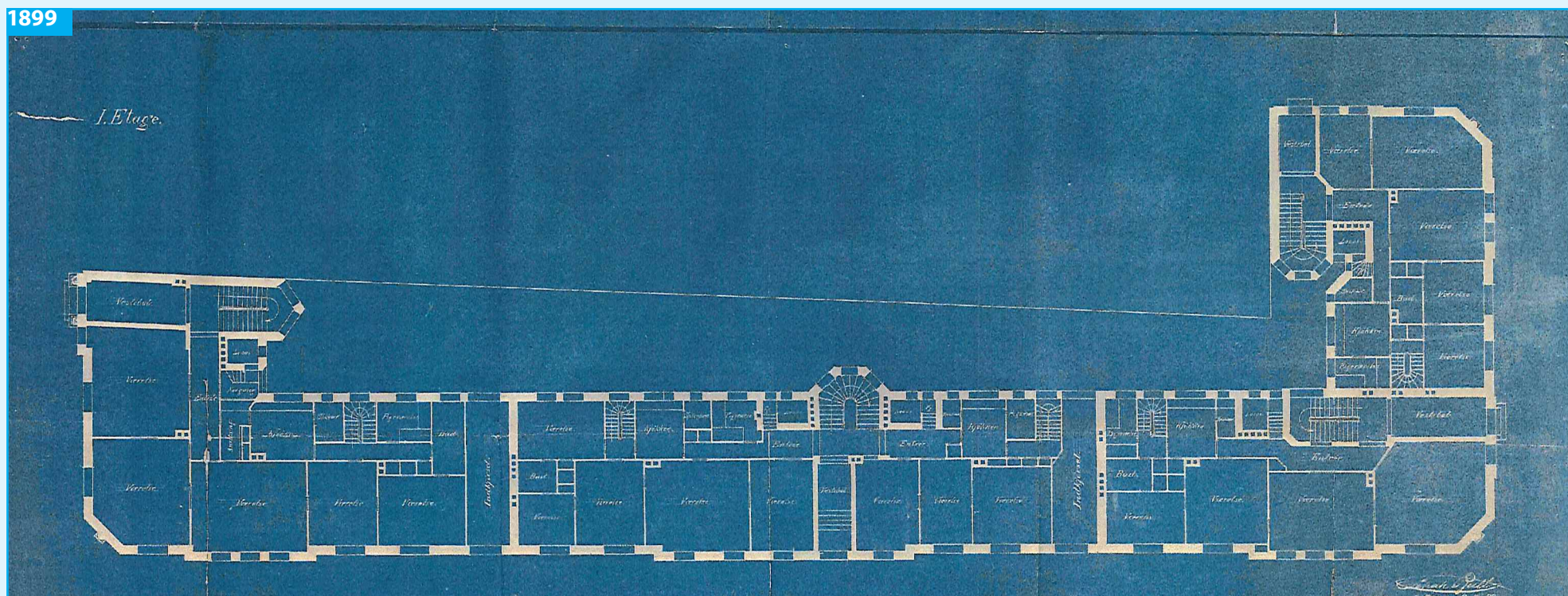
1899

«Hr. Nævdals Kompleks». Arkitekt Schak Bulls første fasade mot Øysteins gate. Bygmester Nævdal ville reise et enhetlig eksklusivt boligkompleks som strakte seg fra Sydneplassen til Dokkeveien. Boligkrakket satte kjepper i hjulene for byggmesteren, men Sydneplassen 13, hjørnehuset i sørøst mot Johanneskirken, ble bygget i pakt med denne planen i 1902. Tegningene tilhører: Arkivet etter Bygningsjefen i Bergen

5.1 Kvartalets historie

1899

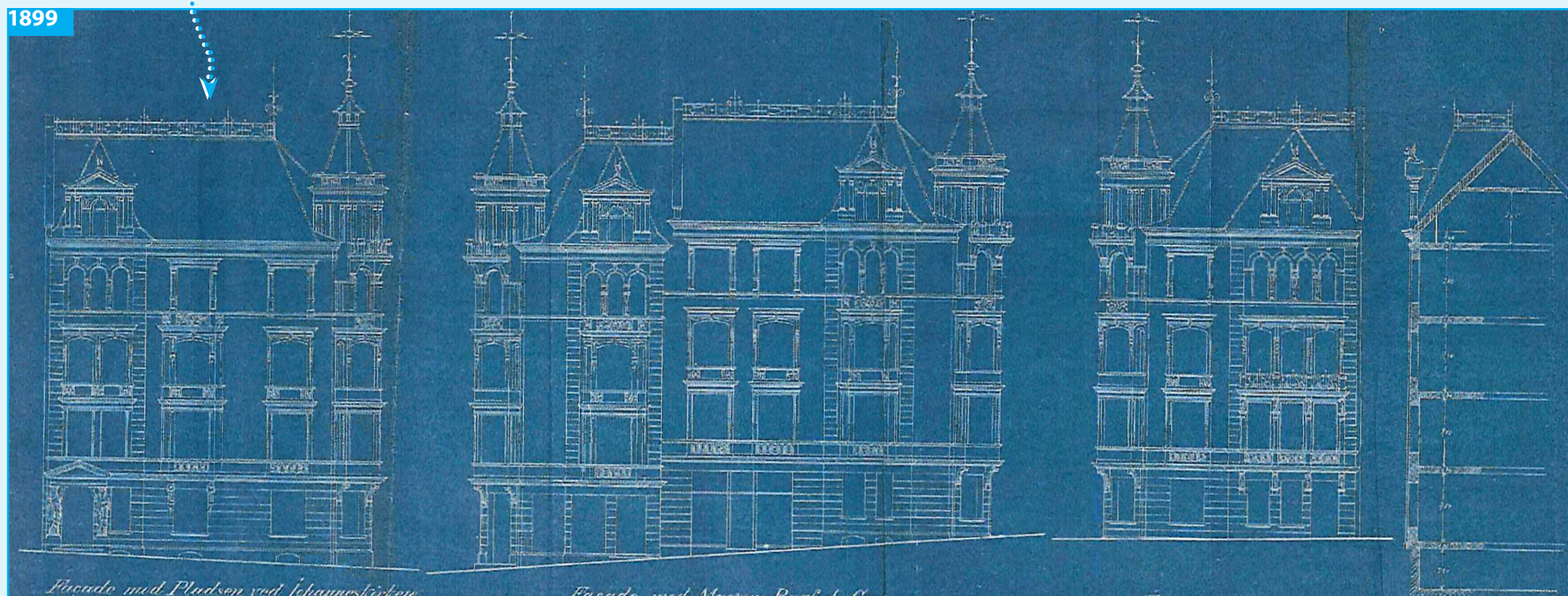

Plantegning av Schak Bull som viser kompleksets 1. etasje med fra venstre: Sydneplassen 13, Øysteins gate 3, Øysteins gate 1 og Dokkeveien 2 B. Tegningene tilhører: Arkivet etter Bygningsjefen i Bergen

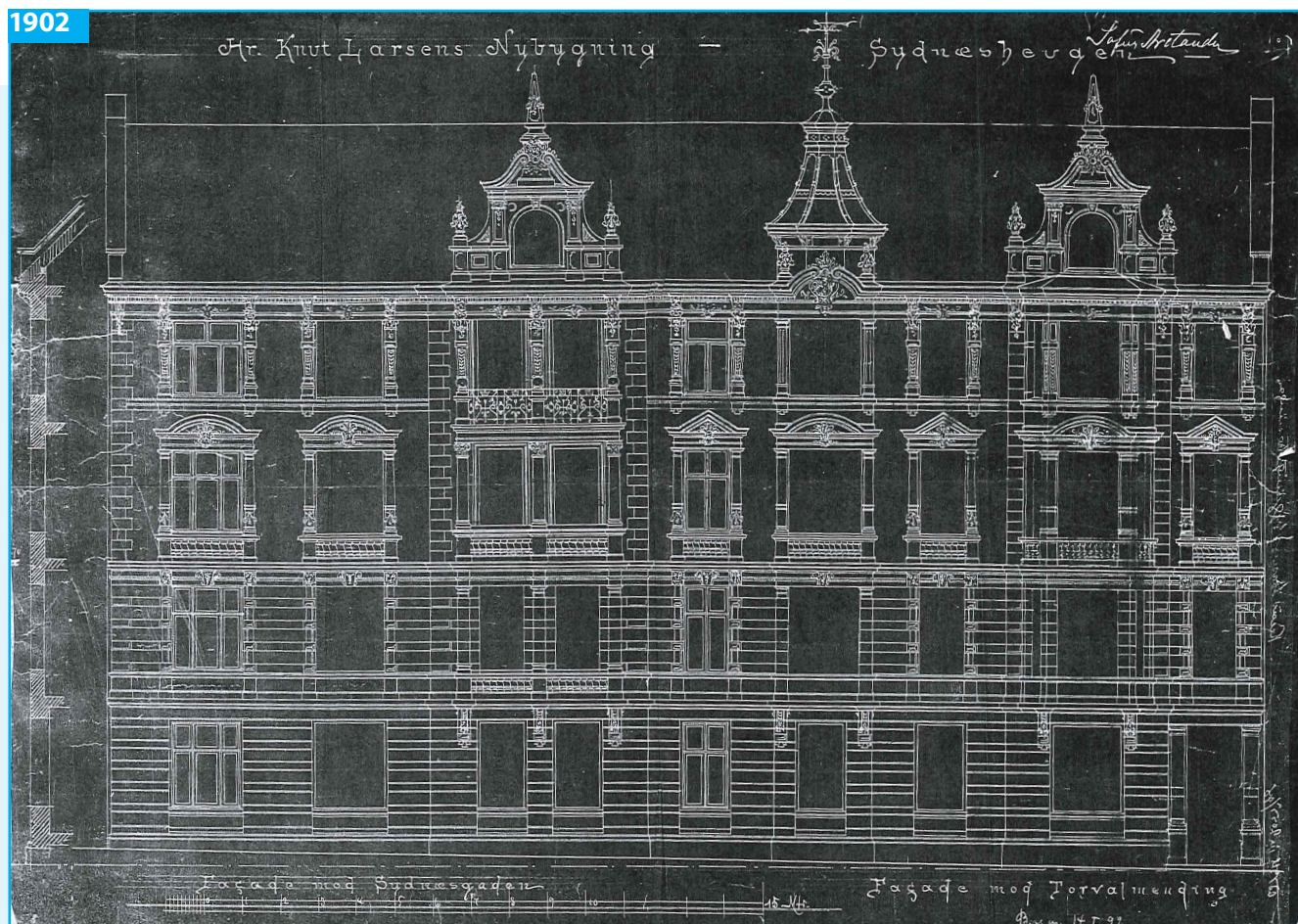
Bare hjørnehuset, Sydneplassen 13, med fasade mot Sydneplassen, ble bygget i 1902

1899

Arkitekt Schak Bulls tegninger i byggesøknaden viser disse sidefasadene, fra venstre: mot Sydneplassen, mot Dokkeveien og mot Sydneshaugen. Lengst til høyre et tverrsnitt.
Bare Sydneplassen 13 ble bygget etter denne planen, men ikke før i 1902. Tegningene tilhører: Arkivet etter Bygningssjefen i Bergen

5.1 Kvartalets historie

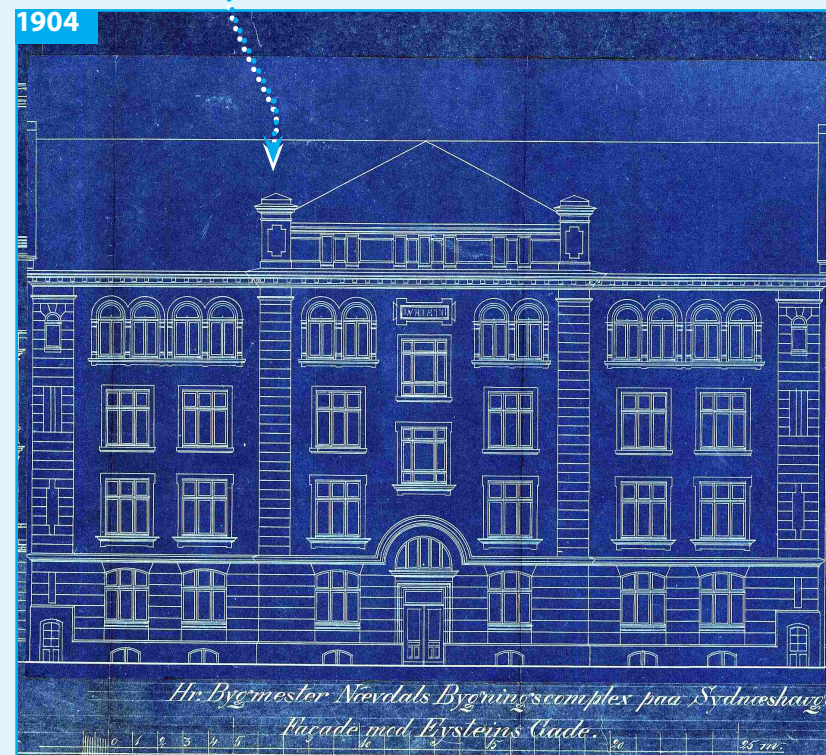
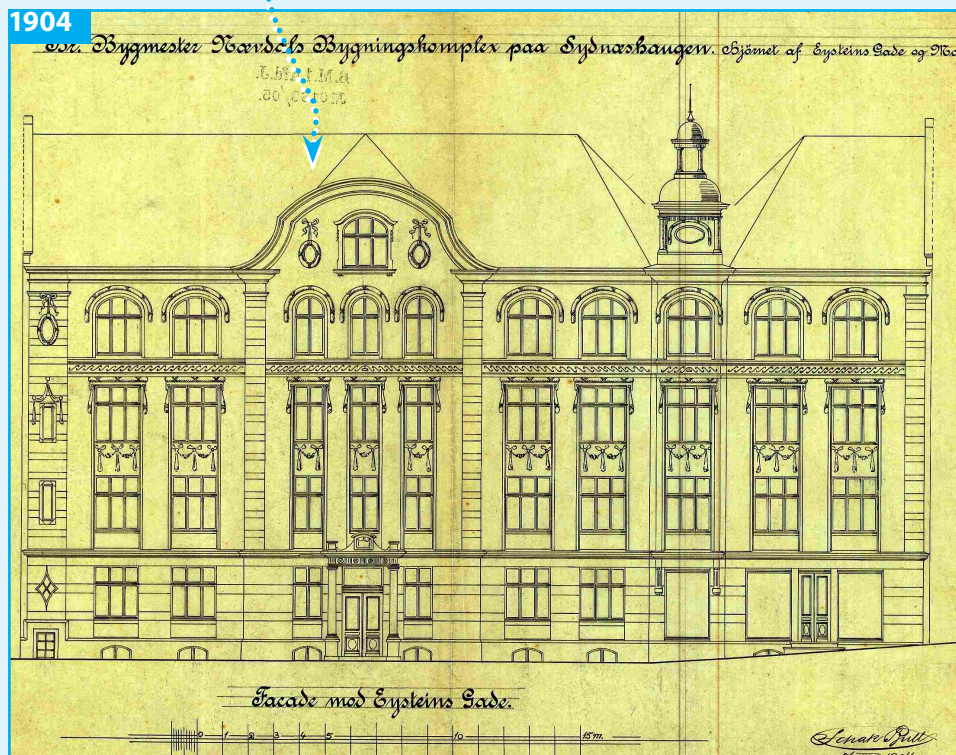

Sydneshaugen 12 blir bygget i 1902, tegnet av en ukjent arkitekt. Denne tegningen viser, til venstre, fasaden mot Sydneshaugen, til høyre fasaden mot Sydneshaugen. Schak Bulls Sydneshaugen 13 bygges samme året. Tegningene tilhører: Arkivet etter Bygningssjefen i Bergen

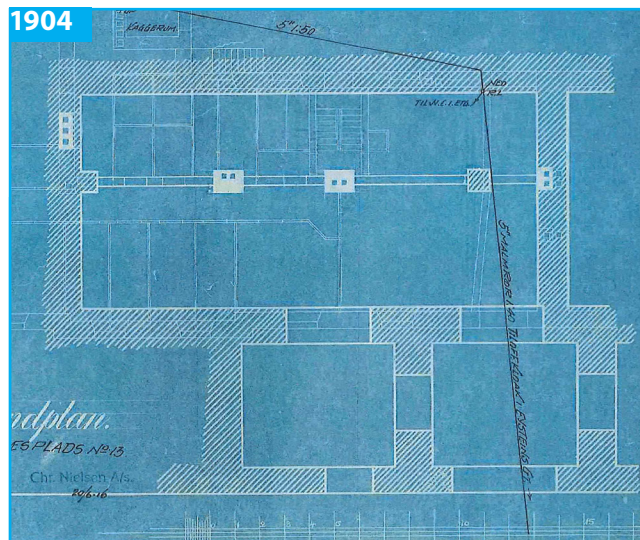

Forkastet utkast

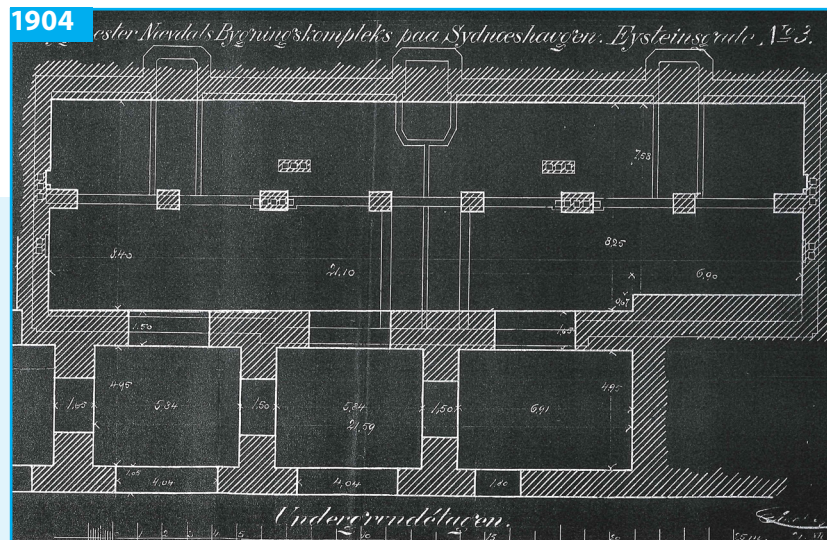
Endelig utkast i en mer dempet jugendstil

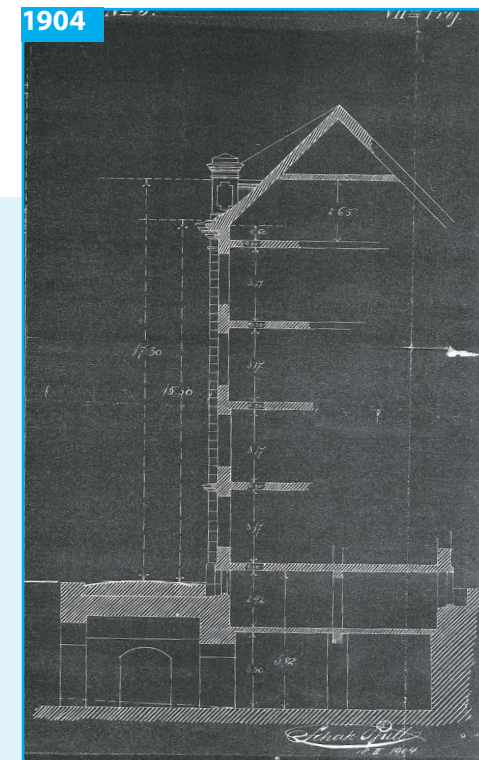
Arkitekt Schak Bull tegnet flere alternative fasadeløsninger i nåværende Øysteins gate 3 da byggesaken ble gjenopptatt. Den utsmykkede varianten til venstre ble droppet til fordel for et endelig utkast i dempet jugendstil. Øysteins gate 3 ble bygget i 1905. Tegningene tilhører: Arkivet etter Bygningssjefen i Bergen

Plantegning Sydnesplads 13, kjeller. Arkitekt Schak Bull 1904

Plantegning Øysteins gate 3, kjeller. Arkitekt Schak Bull 1904

Snitt Øysteins gate 3, kjeller. Arkitekt Schak Bull 1904

Sydnespladsen 13 og Øysteins gate 3 har en ekstra kjeller på nivå med og inngang fra det nedre gateløpet i Øysteins gate. Den indre delen av disse kjellerne ligger under bolighusene, de ytre rommene ligger under rampen som utgjør Øysteins gate øvre nivå. Tegningene tilhører: Arkivet etter Bygningssjefen i Bergen. Foto: EIA

Kjellerrommene under Øysteins gate 3 og Sydneplassen 13 hadde opprinnelig inngang gjennom tredelte fyllingsdører. De buede åpningene i muren er på nivå med Øysteins gate nedre løp. Foto: Olai Schumann Olsen ca. 1915, Universitetsbiblioteket i Bergen

Fasade Øysteins gate 1 mot Øysteins gate

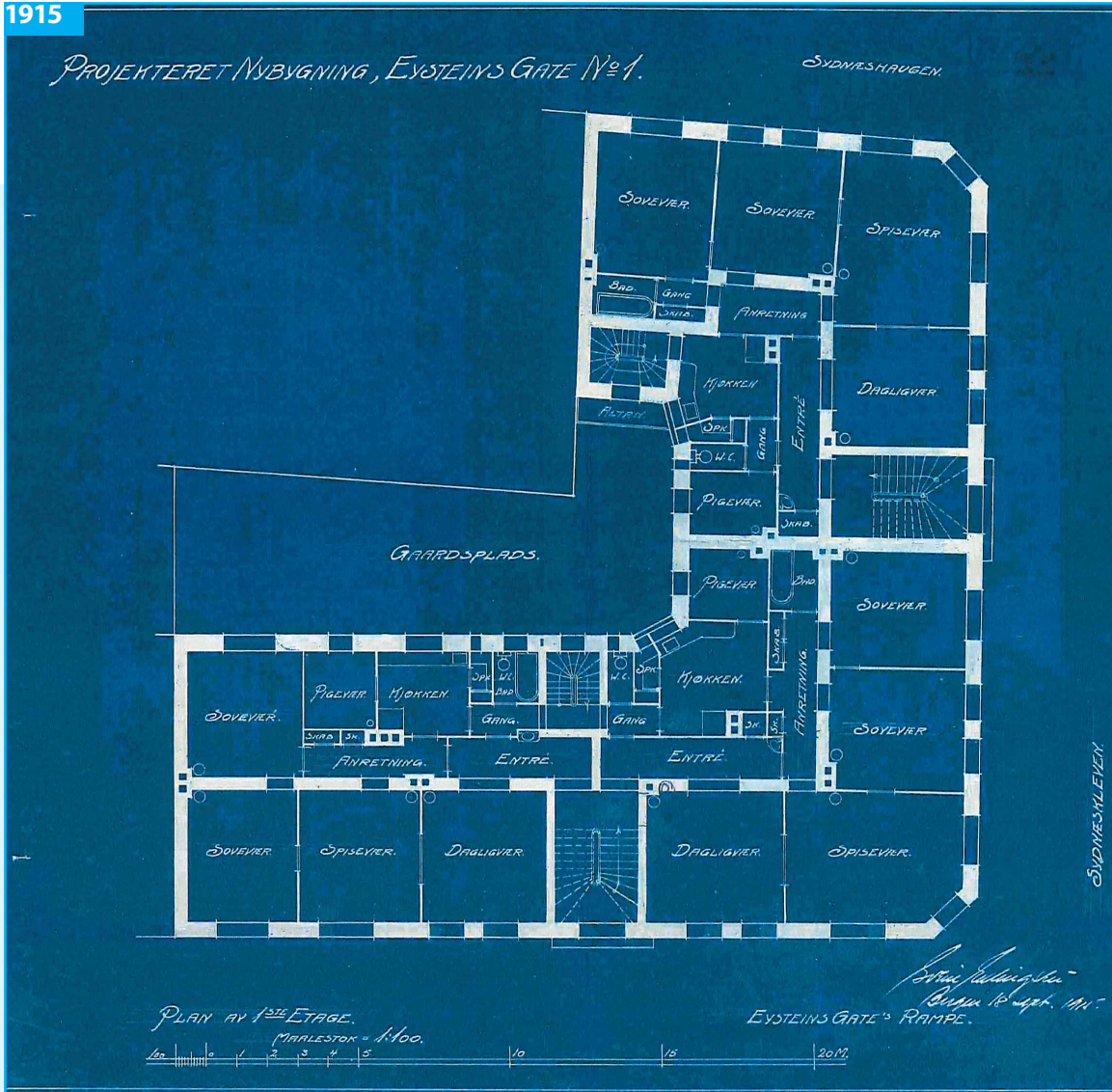
Fasade Øysteins gate 1 og Dokkeveien 2 B mot Dokkeveien

Arkitekt Svein Ellingsen fullfører det store boligkvartalet. Øysteins gate 1 og Dokkeveien 2 B tegnes som et enhetlig anlegg i enkel jugendstil. Husene som står ferdige i 1919 har til sammen 15 murte balkonger. Bare en av disse er intakt i dag. Tegningene tilhører: Arkivet etter Bygningsjefen i Bergen

1915

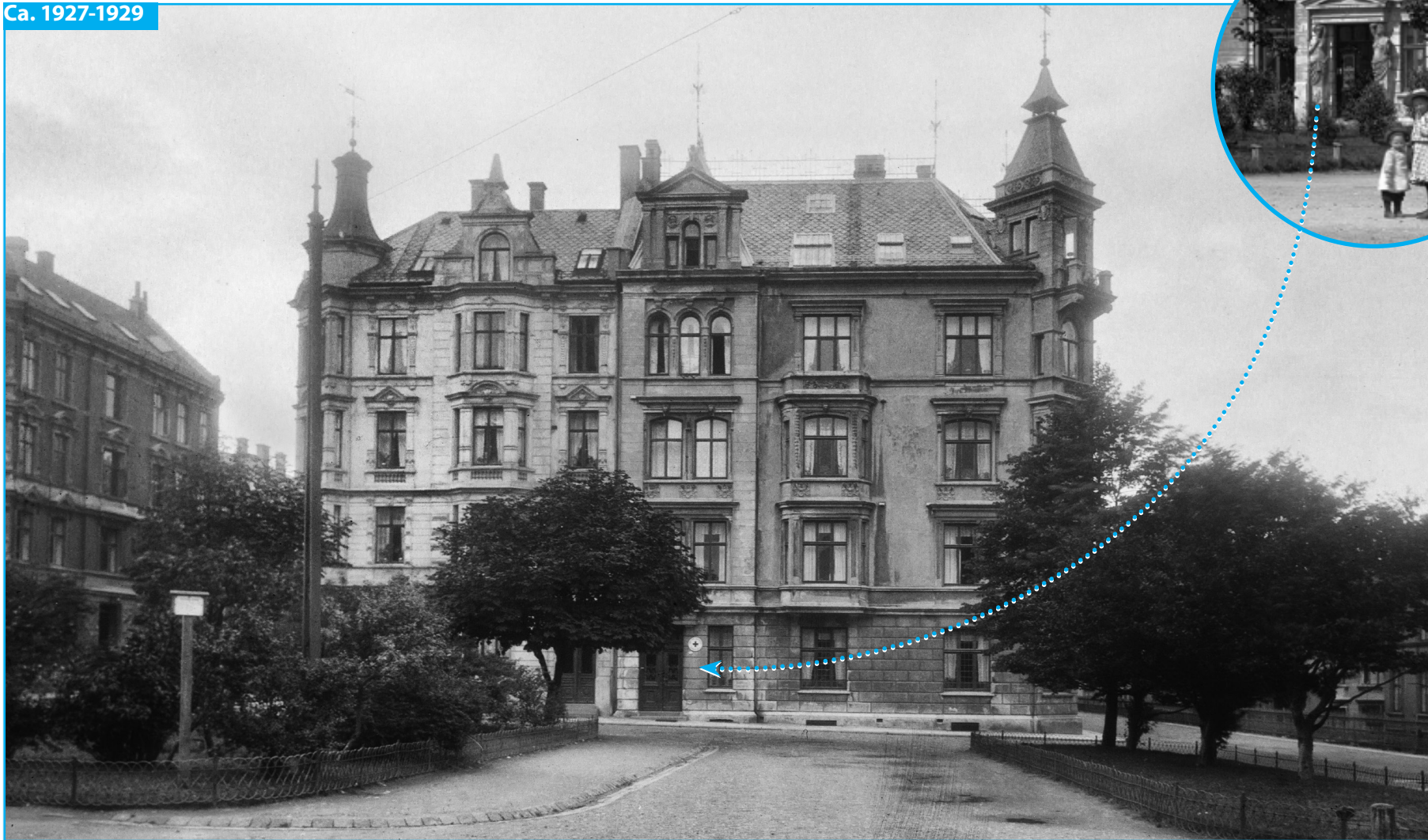
PROJETERET NYBYGNING, ØYSTEINS GATE N° 1.

SYDNESHAUGEN

Plantegning 1. etasje
Øysteins gate 1 og
Dokkeveien 2 B,
arkitekt Svein Ellingsen
1915.

Ca. 1927-1929

Røde Kors har overtatt Sydneplassen 13 og vi ser at de to statuene ved inngangsdøren er tatt bort. Husets tårn og spir er inntakt sammen med utsmykkede takarker og smijensrekkverk på mønet. Foto: Atelier KK ca. 1927-1929, Universitetsbiblioteket i Bergen

• Mye av dekoren er fjernet •

Ca. 1945

Mer av dekoren har blitt borte fra fasaden på Sydneplassen 13. Spir på tak, utsmykning under vinduer og akroterion over gavl mot sør er fjernet. Foto: Norvin Reklamefoto, Universitetsbiblioteket i Bergen

Sydneplassen 13 i 2017. Foto: EIA

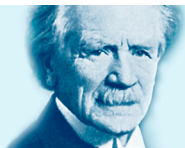
5.1 Kvartalets historie

Bergen Røde Kors brukte 1. og 2. etasje i Sydneplassen 13 til søsterhjem og sykepleieskole fra 1924. På bildet til høyre, fra 1948, feirer søstrene 50-års-jubileet til Røde Kors.
Foto: Atelier KK. Universitetsbiblioteket i Bergen

OM ARKITEKTEN – Schak Bull

1858-1956

Arkitekt Schak Bull var en markant skikkelse og en populær og svært produktiv arkitekt i Bergen i femti år fra 1880 til 1930. I løpet av denne tiden gjennomførte han 186 større byggearbeider, samt rundt 100 endringer av eksisterende bygg.

Bull hadde arkitektutdanning fra Zurich og kom til Bergen i 1879 som assistent hos arkitekt Ernst Nordgrenn under oppførelsen av Sandvikskirken. Nordgrenn døde og unge Bull måtte stå for fullføringen av kirken. Året etter etablerte han privat arkitektpraksis i byen. Han tegnet trevillaer i sveitserstil, for eksempel Troldhaugen for Edvard og Nina Grieg i 1885, fasjonable murvillaer i nyrenessanse og nybarokk, leiegårder, forretningsgårder, fabrikker og bygninger for offentlige og private institusjoner. Eksempel på det siste er Sjøfarendes aldershjem på Nordnes og Sudmanske stiftelse i Sandviken. Etter 1900 endret han stil, og tok nå utgangspunkt i jugendstilen og i eldre bergensk byggekunst. De fleste oppdragene ble utført i Bergen, men han hadde byggeoppdrag også ellers i landet, hovedsakelig på Vestlandet. Mange av bygårdene hans ble ødelagt under bybrannen i 1916.

Schak Bull var formann i Bergens Arkitektforening, formann i byggekomiteen for Bergensutstillingen i 1898 og for byens nye teater. I 1932 skrev han det ennå upubliserte manuskriptet «Om byggeforholdene i Bergen 1880-1930».

Fra 1914 drev han kontor sammen med sin sønn, arkitekt Jens Munthe Bull.

Kilder: Norsk kunstnerleksikon, Store norske leksikon, Wikipedia.

Villaveien 9 – Knut Fægri hus – av arkitekt Schak Bull. Foto: EIA

Svein Ellingsen

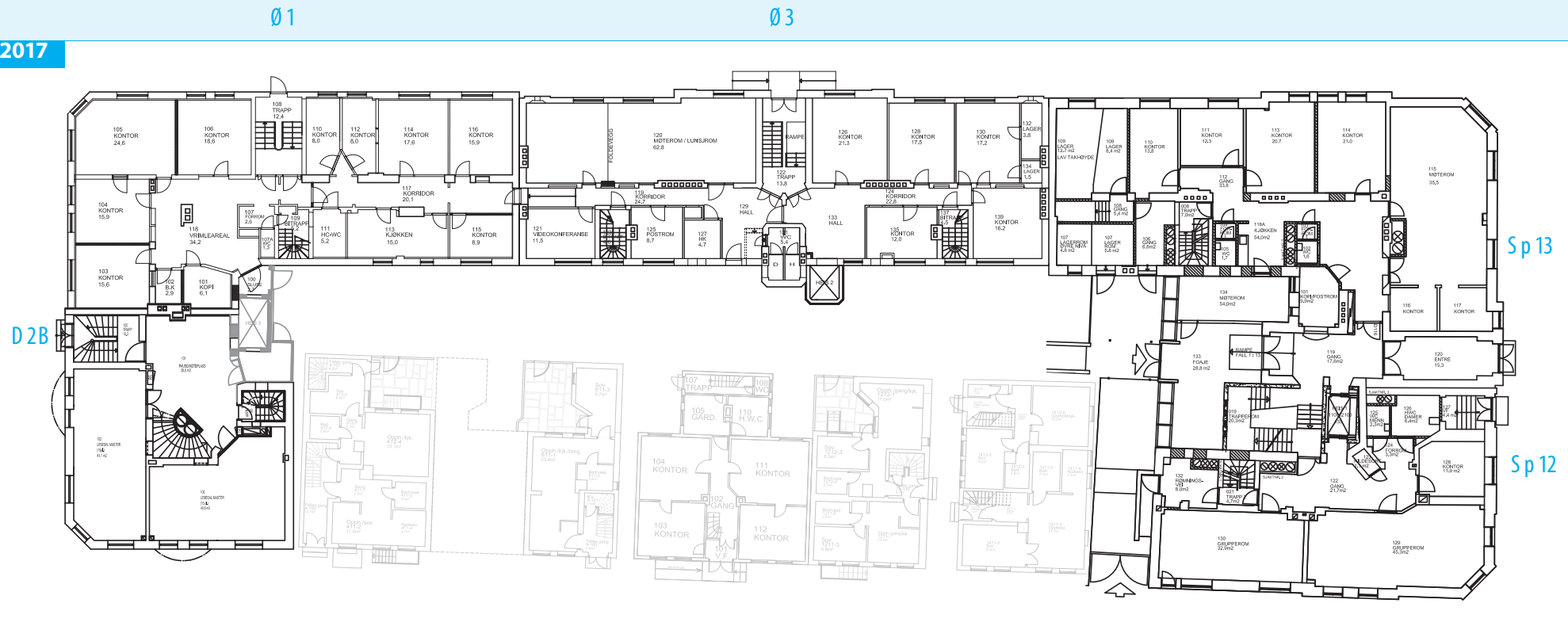
1880-ukjent dødsår

I tillegg til Øysteins gate 1 og Dokkeveien 2 B vet vi at arkitekt Ellingsen tegnet eneboliger i Fabrikkgaten mellom 1916 og 1924. Boligene i nummer 11 og 13 har hans signatur. I Persenbakken tegnet han boliger for Renovasjonsarbeidernes byggeselskap i 1927-1928.

2017

Dagens plantegning murhusrekken, 2018, Dokkeveien 2 B, Øysteins gate 3, Øysteins gate 3, Sydneplassen 13 og Sydneplassen 12. (Trehusrekken Sydneshaugen 4 (6 privat eiet) 8, 10, 12 og 14 i lyst grått).
 Tegning: EIA UiB

Sh4

Sh6

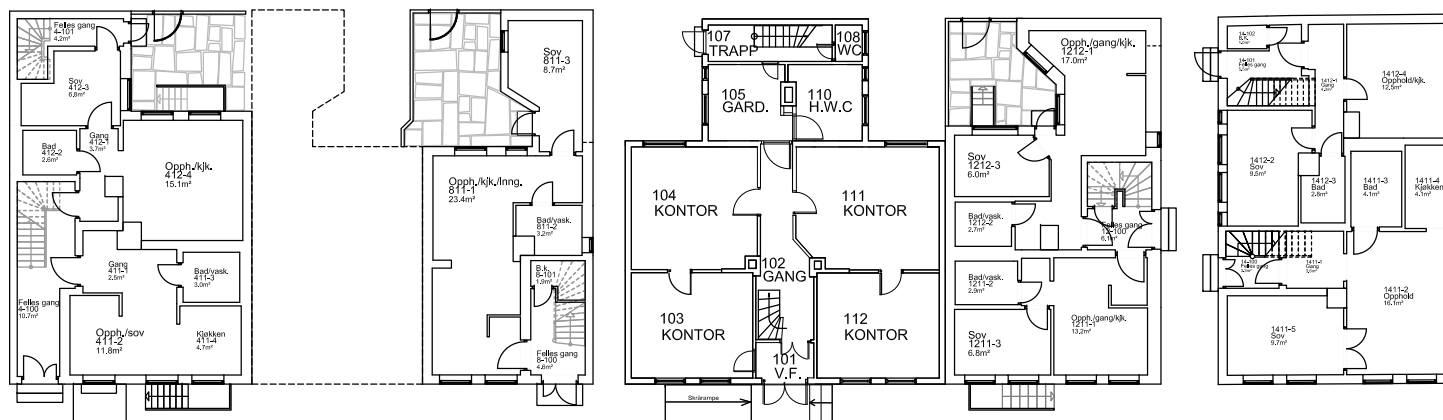
Sh8

Sh 10

Sh 12

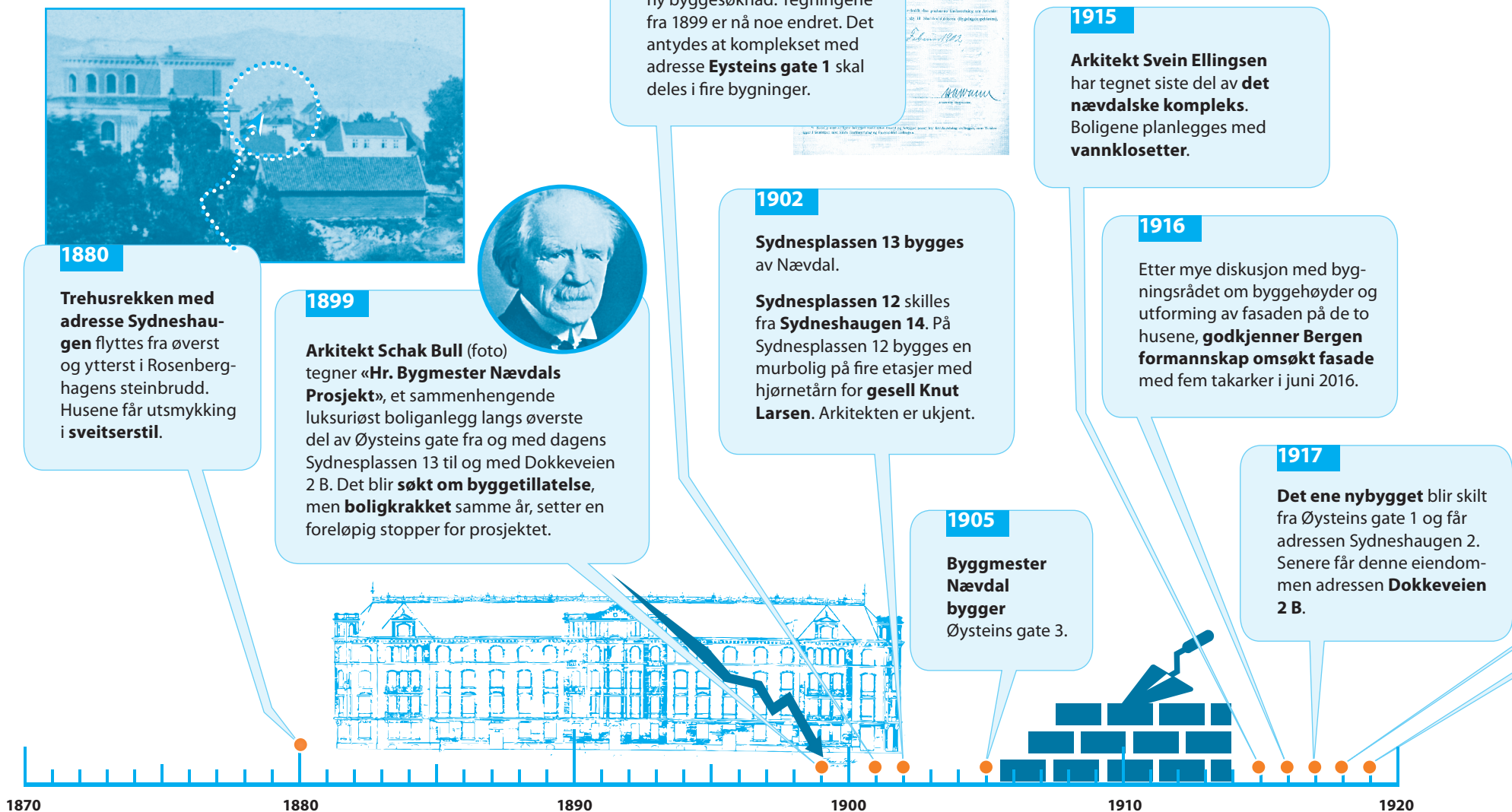
Sh 14

2017

Dagens plantegning trehusrekken, Sydneshaugen 4 (6 privat eiet) 8, 10, 12 og 14. Tegning: EIA UiB

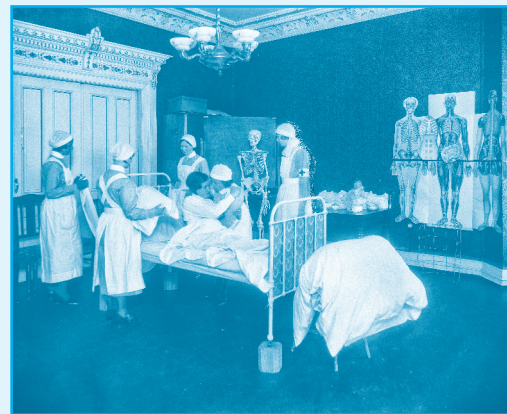
5.2 Kronologisk endringshistorie

1924

Røde Kors innreder 1. og 2. etasje (Sydnesplassen 13) til søsterhjem og sykepleieskole.

1952

På visse betingelser får Bergen Røde Kors tillatelse til å innrede beboelsesrom på loftet for elever og betjening.

1966

UiB overtar Sydneshaugen 10.

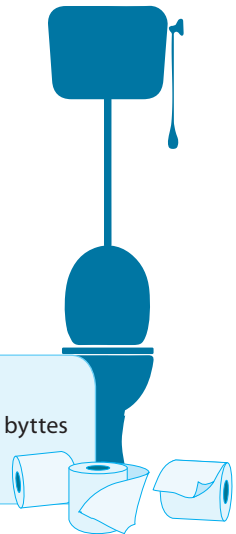
1968

UiB overtar Øysteins gate 3.

1918

Kaggene i Øysteins gate 3 byttes ut med vannklosetter.

1919

Øysteins gate 1 og Dokkeveien 2 B bygges. Arkitekten endrer tegningene og planlegger heis ved baktrappen i Øysteins gate 1. Heisen blir ikke bygget.

1921

Bergen Røde Kors kjøper Sydnesplassen 13. Huset skal bli klinikk.

1944

Sydnesplassen 13 får skade ved eksplosjonen 20. april. Flere skorstein-spiper, brannmurer og ovner må repareres.

Foto: Ukjent

1920

1930

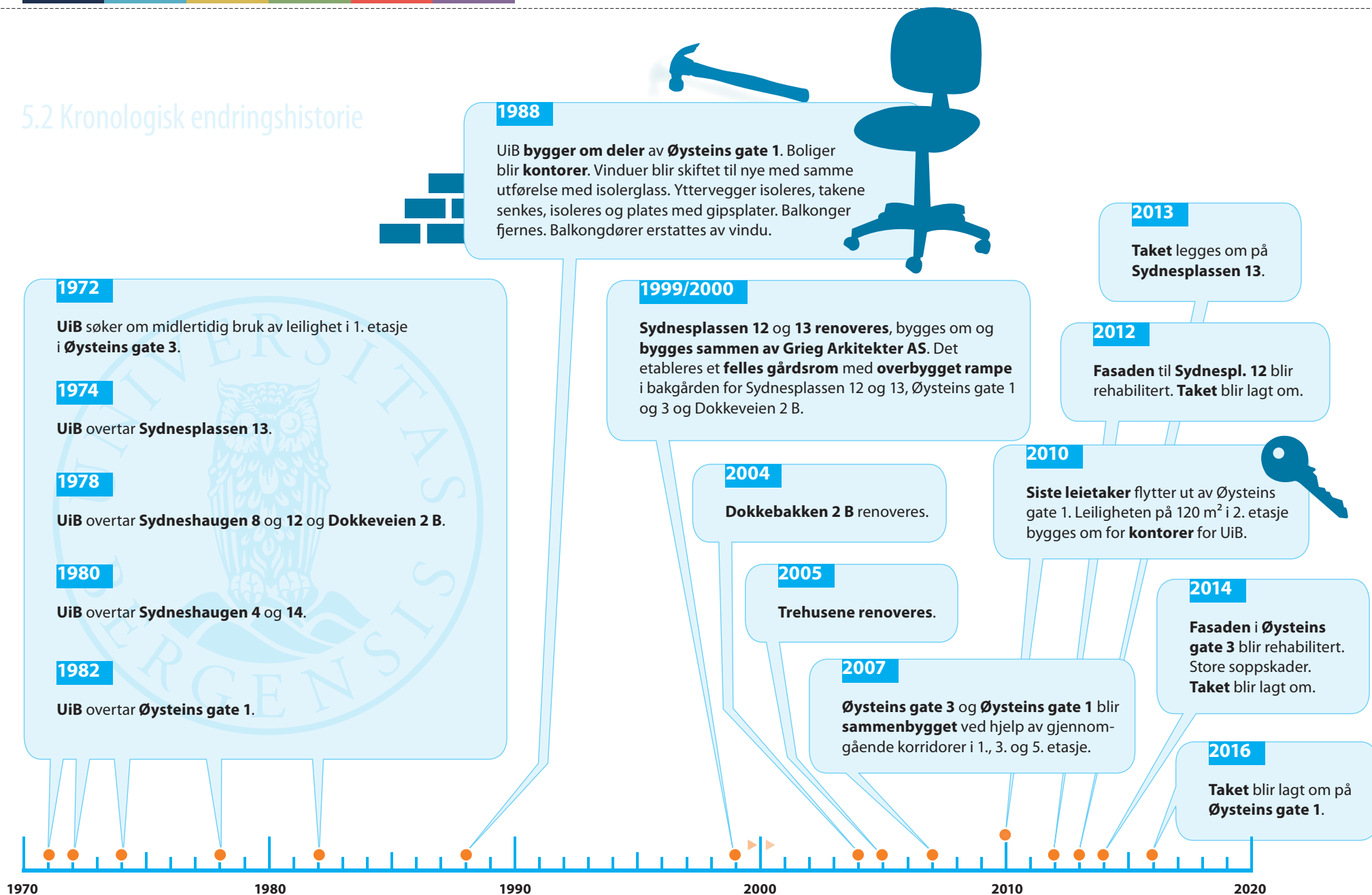
1940

1950

1960

1970

5.2 Kronologisk endringshistorie

Endring fremtid

- = år med tekstblokker, viktige endringer/hendelser
- = år med tekst på forrige eller neste side

**Plass til
ny endringshistorikk**
Fyll på!

5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi

SÅRBARHET

Detalj i fasade Sydneplassen 13. Foto: EIA

Prangende, stort vindfang i Sydneplassen 13 med original utsmykking i nyrenessansetil. Foto: EIA

Sydneshaugkvartalet, der UiB og tilknyttet eiendomsselskap eier ti av elleve eiendommer, har stor universitetshistorisk verdi som eksempel på hvordan UiB har tilpasset seg og tatt i bruk eksisterende bebyggelse på Nygårdshøyden. I tillegg har dette kvartalet stor byhistorisk verdi som del av et større byplangrep, det som skulle etablere et nytt fornemt boligstrøk på Sydneshaugen. Det mektige, helhetlige murkomplekset som strekker seg fra Sydneplassen 12, langs Øysteins gates øvre løp til og med Dokkeveien 2 B viser hvordan et dristig, fasjonabelt boligprosjekt utviklet

seg etter at krakket i 1899 endret arkitekt Schak Bulls opprinnelige planer for det nævdalske prosjekt. Prosjektet fikk navn etter oppdragsgiveren, byggmester Nævdal.

Murfasadene, som er blant de mest påkostede på Nygårdshøyden, forteller om bygningsforhold i Bergen rundt år 1900 og viser hvordan pompøs nyrenessanse med årene ble endret til behersket jugend. Til tross for en utbygging i flere byggetrinn i løpet av nesten tyve år, med sannsynligvis

Dokkeveien 2 B har beholdt sitt opprinnelige jugendpreg. Foto: EIA

Sydneshaugen 8 ble tilbakeført til sveitserstil i 2005. Trehusene med adresse Sydneshaugen har deler av gammel tømmerkjerne bevart. Foto: EIA

tre ulike arkitekter, framstår husene som en sammenhengende helhet med en viss symmetri blant annet i form av tårn og utstikkende karnapp.

Trehusene med adresse Sydneshaugen tilhører egentlig det gamle uregulerte trehusmiljøet som ble etablert på Sydnes fra 1600- og 1700-tallet, før byutvidelsen vestover. Boligene ble flyttet samlet fra Rosenberghagen steinbrudd i 1881 og plassert inn i det nye, regulerte kvartalet. Sveitserpreget i disse fasadene ble tilført etter flyttingen.

Sydneshaugkvartalet gir historisk tyngde til og er en viktig miljøfaktor i bymiljøet. Med Schak Bull som arkitekt for Det Nævdalske Prosjekt blir også anekdoteverdien høy. Bull var en markant, profilert og svært produktiv arkitekt som satte spor i Bergens arkitekturmiljø.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

**UiBs EIENDOM I SYDNESHAUGKVARTALET
BESTÅR AV:**

- *5 store murgårder*

*Opprinnelig bygget som luksusleiegårder
med svært romslige leiligheter*

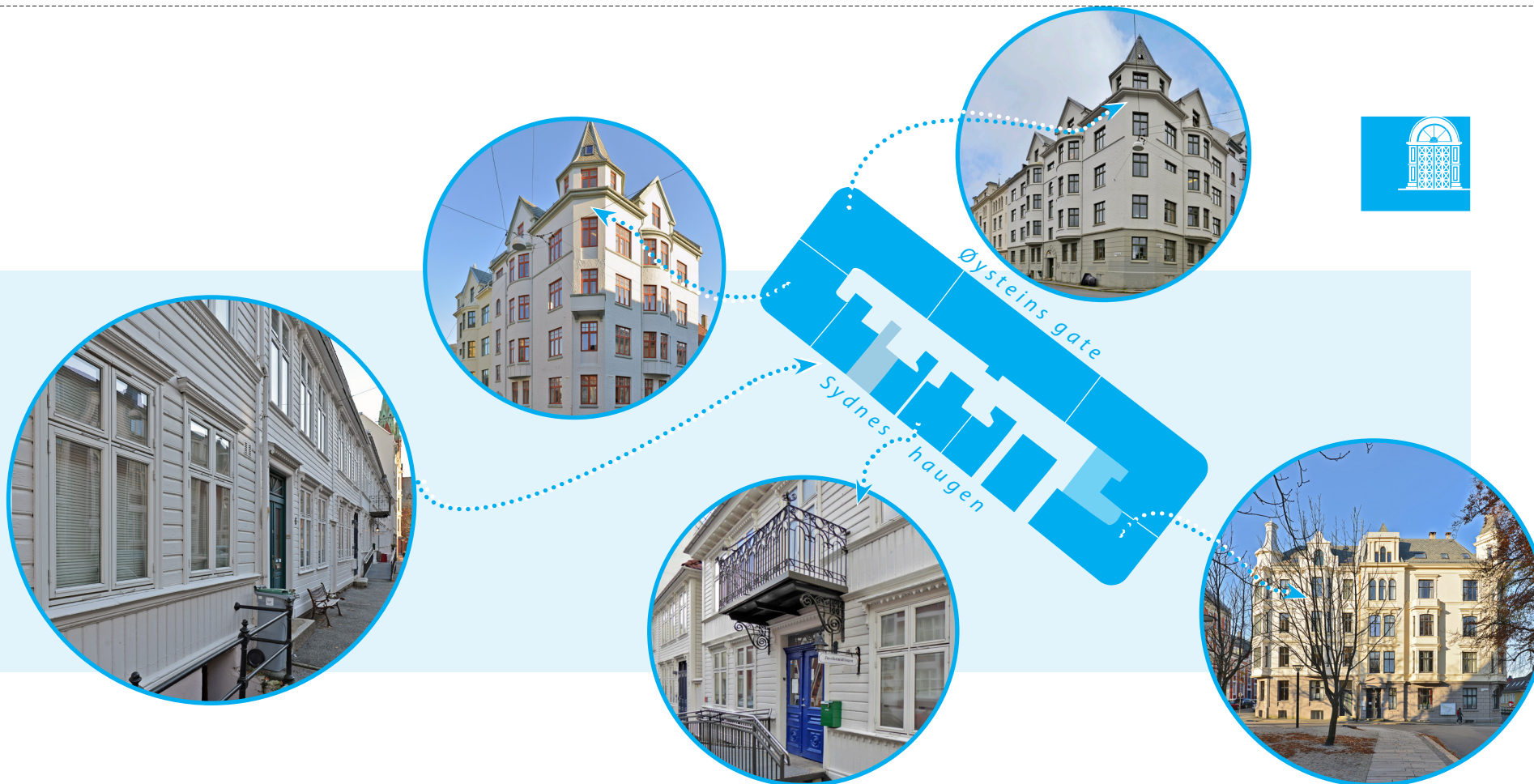

- *5 mindre trehus*

Sydneshaugkvartalets eksteriør forteller flere historier. Mens trehusrekken mot vest forteller om en tradisjon for nøysom gjenbruk av ressurser, tilpasninger og gjenbruk, forteller murdelen av kvartalet om en visjonér og ekspansiv byutviklingssatsning, i perioden før, under og etter det store boligkrakket på slutten 1800-tallet. Den stilhistoriske utviklingen i bygningsrekken forteller også om regionale og nasjonale strømninger som gjorde seg til kjenne i byens form.

Trehusene i den eldste delen består av lave mindre hus som ble bygget på en etasje i forbindelse med flyttingen fra uregulert trehusområde til det regulerte kvartalet i 1880. Etter ombyggingen fremstår de opprinnelige lave laftede bygningene i ny drakt, med fasader i en behersket sveitserstil, med dekorerte støpejernbalkonger, og med dører, vinduer og gerikter fra denne perioden.

I dag fremstår murrekken som fem separate bygninger. Sydnesplassen 13 er den eneste bygningen som er oppført etter de opprinnelige skissene og vitner om de fasjonable planene. Sydnesplassen 12 ble bygget samtidig, med en annen arkitekt, i samme nyrenessansestil. Krakk og nasjonale strømninger gjorde at bygningene i Øysteins gate 3, 1 og Sydneshaugen 2 B, fikk et mer nøkternt jugendpreg – i tråd med tidens økonomi og mote.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader Sydneplassen 12 og 13

SÅRBARHET

Sydneplassen 12. Foto: EIA

Det er nyrenessansen, i en ekstravagant utgave tilpasset det velstående klientellet, som blir rådende her. Arkitekt Schak Bull var kjent for å ha en frodig og virtuos stil. De to husene, som vender mot Johanneskirken, har bratte, valmede tak med arker og tårnmotiver. De pussede murfasadene har kvadermotiver på sokkel og på hjørnemotiver. I tråd med moten er fasadedekoren rik, særlig rundt dører og vinduer, men også omkring arker, tårn og balkonger. Her er frisemotiver i brystninger under vinduer og på

gesimser, søylemotiver rundt vinduer, tempelgavl-motiver både på arker og over vinduer. De dekorerte balkongene har tidstypisk støpejernsdekor.

En del av den murte dekoren er fremdeles bevart, men historiske fotografier viser at mye av den rike originale fasadedekoren har gått tapt. Originale spir og møneryttere i smijern er fjernet, så også støpejernrekkverk på de fleste balkongene. På gesimser, brystninger og andre slette veggfelter er frisemotiver rensset bort, og gir et betydelig naknere uttrykk

Sydnesplassen 12 til venstre, Sydnesplassen 13 til høyre. Foto: EIA

enn det opprinnelige. På hver side av hovedinngangen var det opprinnelig to statuer som nå er borte.

I likhet med Schak Bulls bygning i Sydnesplassen 13 er nabogården Sydnesplassen 12 oppført i samme påkostede dekorerte nyrenessanssestil. Dermed er det som var en sidefasade i det nævdalske prosjekt, blitt den fasaden som vitner om store visjoner.

Sydnesplassen 13. Foto: EIA

Mange av de originale dekorelementene er også fjernet på nummer 12 i årenes løp, slik at dagens fasade fremstår som betydelig enklere enn den opprinnelige. Både nummer 12 og 13 har originale inngangsdører intakt i opprinnelig posisjon, nummer 13 har originale sidevindu i karnapp og originale, dekorerte blyinnfattede vinduer i opprinnelig trapperom mot nord som nå er beskyttet av nye yttervinduer.

Sydnesplassen 13, fasade mot Øysteins gate. Foto: EIA

Sydneplassen 13. Foto: EIA

Sydneplassen 13. Foto: EIA

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader og konstruksjoner, Sydnesplassen 12 og 13

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Originale fundamenter og kjellervegger av gråstein. Fundamenter er utført som gråsteinsvegger støpt med sementmørtel. Isolering med 3 mursteinsskift (klinker) i sementmørtel, hvorav 1 skift med ren sement.	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg konstruksjon og innvendig bærende vegger	Originale murte teglvegger. Trolig bergensk hulmur, utført med mørtel kalksement.	
Yttervegg, utvendig pusset overflate med dekor	Originale pussede ytterveggflater, med puss/murt dekor utført med kalksement. Gjenværende dekorelementene er i nyrenessansesstil. Dekoren er dels utført som trekninger i puss, delt som støpte elementer limt til fasaden. Nyere moderne malingslag dekker trolig over originale malingslag, i tradisjonelle materialer.	
Dekorelementer i fasaden	Opprinnelig var fasaden rikt dekorert med frisemotiver på veggflater, brystninger og omkring vinduer. Deler av original murt/støpt dekor er bevart.	
Vinduer originale	Det er bevart enkelte originale ett lags kittede trevinduer, slik som sidevinduene i karnappene	

Fasader og konstruksjoner, Sydneplassen 12 og 13 (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Vinduer nye	De fleste originale trevinduer med enkelt kittet glass er skiftet ut til moderne energiglassvinduer i nyere tid. Original ruteinndeling er bevart.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Ytterdører hovedinngangsdører	Originale to-fløyede ytterdører med overlys, speil og dekor, er bevart. De fleste originale vridere og låskasser, er skiftet ut med moderne utstyr.	
Bjelkelag, stubbeloft, gulv og himling	Originale bjelkelag av tre, med senteravstand ca. 80 mm. Opprinnelig stubbeloft, rabbitzhimlinger, originale bordgulv er trolig i mange rom intakt under nyere lag. Enkelte originale gulvoverflater er bevart, slik som fliser i inngangspartier.	
Trapper	Originale trapper er revet, og erstattet med ny felles trapp for begge hus.	
Dekorelementer på tak	Originale smijernsryttere (nummer 13) og spir på taket er fjernet.	
Tak	Original taktekkning av skifer er bevart. Originale takvinduer og luker er skiftet ut, erstattet og supplert av nye. Originale smijernsryttere og spir er fjernet. Originalt delvis beslått spir med smijern på topp, på hjørnetårnet er også borte. Originale dekorelementer på arker og tårn er borte. På nummer 13 er originale smijernsryttere og spir fjernet, samt originale, delvis beslått spir med smijern på topp, på hjørnetårnet.	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader Øysteins gate 1, 3 og Dokkeveien 2 B – jugendstil

SÅRBARHET

Kvartalets fasade mot Øysteins gate er hundre meter lang. Det planlagte enhetlige anlegget ble bygget i tre byggetrinn og en dempet jugendstil preger den yngste delen, Øysteins gate 3, 1 og Dokkeveien 2 B. Foto: EIA

Langfasaden mot Øysteins gate var i Schak Bulls første skisser planlagt som én storslått bygningsfasade som strakk seg over hele kvartalet. Fasaden var symmetrisk komponert omkring et opphevet sentraltmotiv i midtakse mot Øysteins gate. Den helhetlige fasaden ble stoppet av krakket, som i første omgang førte til at utbyggingen ble splittet opp i flere byggetrinn. Etter hvert fikk bygningene ulike arkitekter, som ga hver bygning sitt preg. Det var ikke lenger rom for den ekstravagansen som Schak Bull hadde sett for seg og slått an i Sydneplass 13, den eneste

bygningen som ble oppført etter opprinnelig plan. Øysteins gate 1, 3 og i Dokkeveien 2 B, ble utført i en mer nøktern jugendstil. De klassiske dekorelementene hentet fra renessansearkitekturen, ble skiftet ut med nedtonet jugendornamentikk.

Hovedvegglivet er flatere, og strammet opp, og dekorelementer rundt vinduer og dører er betydelig nedtonet, sammenlignet med Schak Bulls originale versjon.

Langfasade mot øst (Øysteins gate) og nord (Dokkeveien). Foto: EIA

Øysteins gate 1 og Dokkeveien 2B. Foto: EIA

Den
eneste
bevarte
balkongen

I Øysteins gate 1 og Dokkeveien 2 B, som danner avslutningen av kvartalet mot nord, er ornamentbruken ytterligere forenklet. Her er vinduene utført så å si uten omramning, og vegglivet er utført uten relieff med kun marginale båndgesimser på utvalgte steder. Selve vegglivet har fått en struktur som gir bygningen et enkelt og rustikt preg. Vinduer og dører får jugendpreg, særlig vinduene som har fått den karakteristiske smårutingen i de øvre vindusfeltene. Begge husene hadde disse smårutene opprinnelig, men de finnes i dag bare på Dokkeveien 2 B. Dette huset

har utstrakt bruk av kunsthåndverk i form av glass dekorert med plante-motiver i trapperommet. Også slik dekor er karakterisk for jugendstilen. Om trapperommet i Øysteins gate 1 har hatt samme utsmykking vet vi ikke. Begge disse husene hadde flere balkonger i betong. Bare en slik balkong finnes nå i Dokkeveien 2 B, de andre er fjernet i forbindelse med renovering av husene.

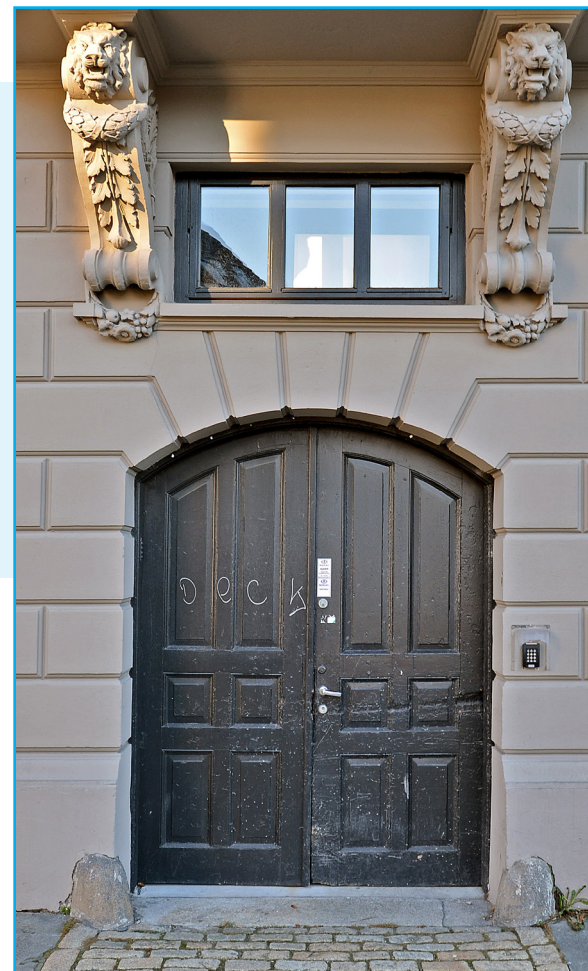
5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Original opprinnelig inngangsdør Sydneplassen 12. Foto: EIA

Original opprinnelig inngangsdør Sydneplassen 13. Foto: EIA

Original bi-inngangsdør Sydneplassen 13 mot Øysteins gate.

Original inngangsdør Øysteins gate 3. Alle foto: EIA

Kopi av original inngangsdør Øysteins gate 1 og original inngangsdør Dokkeveien 2 B.

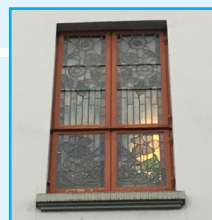

Nye aluminiumsporter erstatter opprinnelige fyllingsdører av tre i inngang til kjeller under Øysteins gate 3 og Sydneshaugkvartalet

5.4 Kulturminneverdi eksteriør, fasader

Fasader og konstruksjoner Øysteins gate 1, 3 og Dokkeveien 2 B

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Originale fundamenter og kjellervegger av gråstein. Fundamenter er utført som gråsteinsvegger støpt med sementmørtel. Isolering med 3 mursteinsskift (klinker) i sementmørtel, hvorav 1 skift med ren sement.	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg konstruksjon og innvendige bærende vegger	Originale pussede og murte teglvegger. Trolig bergensk hulmur, utført med mørtel av kalksement. Veggene i Øysteins gate 1 er delvis reparert med betong stein etter skade.	
Yttervegg utvendig pusset overflate med dekor	Originale pussede ytterveggflater med puss/murt dekor utført med kalksement. Gjenværende dekorelementene er hovedsakelig i jugendstil, med enkelte elementer i nyrenessanse. Dekoren er dels utført som trekninger i puss. Nyere moderne malingslag dekker trolig over originale malingslag, i tradisjonelle materialer. Begrenset fasadedekor.	
Innvendig kledning	Opprinnelige overflater er i hovedsak dekket over av nye overflater. Opprinnelig var trolig murveggene kledd med panelte vegger på innmurte eller utenpålagte lekter. Enten som underlag for brystninger og tapeter, eller som synlig panel i underordnede rom.	
Vinduer originale	Originale glass i trappeganger, både som klart glass, men særlig som blyinnfattede glassmalerier. Disse har særlig stor verdi. De fleste vinduer er skiftet ut.	

Fasader og konstruksjoner Øysteins gate 1, 3 og Dokkeveien 2 B (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Bjelkelag, stubbeloft, gulv, himling	Originale bjelkelag av tre, med senteravstand ca. 80 mm. Opprinnelig stubbeloft, rabbitzhimlinger, originale bordgulv er trolig i mange rom intakt under nyere lag. Enkelte originale gulvoverflater er bevart, slik som fliser i inngangspartier.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vinduer, utskiftede	De fleste vinduene er skiftet ut til moderne energiglassvinduer i nyere tid. Original ruteinndeling er bevart.	
Ytterdører hovedinngangsdør	Originale to-fløyede ytterdører med overlys, speil og dekor, er bevart. De fleste originale vridere og låskasser, er skiftet ut med moderne utstyr. Original inngangsdør i Dokkeveien 2 B.	
Balkong	Original balkong av betong i tredje etasje i Dokkeveien 2 B.	
Tak	Originale takkonstruksjoner med taksperr av tre er bevart inkl. deler av den originale takteking av skifer (mot gårdsrom). Originale beslag, renner og nedløp er skiftet ut i forbindelse med vedlikehold av tak over tid. Originale murte og pussede piper av tegl er bevart. Originale takvinduer og luker er skiftet ut, erstattet og supplert av nye.	

Yttertak murgårdene

SÅRBARHET

Taklandskapet på Sydneshaugkvartalet domineres av skifer. Foto: EIA

De skifertekkede takene på murgårdene fra Sydneplass 12 og 13, Øysteinsgate 1 og 3 og Dokkeveien 2 B er lagt om. Original skifer er delvis gjenbrukt på takflater mot gårdsrom.

Det er satt inn en del nyere takvinduer i moderne tid, og en del av dekkorelementene på taket, særlig mot Sydneplassen er fjernet.

Yttertak

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Yttertak konstruksjon	Originale takkonstruksjoner med taksperr av tre er i hovedsak bevart.	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttertaktekking	Takene er tekket med skifer. Original skifer er delvis gjenbrukt mot gårdsplass. Ved omlegging av tak fikk Øysteins gate 1 nye sutakplater og ny takpapp i 2016, Øysteins gate 3 i 2014, Sydneplassen 13 i 2013, Sydneplassen 12 i 2012.	
Gesimsbeslag	Nye beslag, sløyser m.m. i årene 2012-2016. De fleste takhettene er nye.	
Renner og nedløp	Nye renner og nedløp i årene 2012-2016.	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader Sydneshaugen 4, 8, 10, 12, 14 – trehusrekken (nr. 6 i privat eie)

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Fasade mot sørvest, Sydneshaugen 4, 6, 8, 10, 12 og 14. Trehusene langs Sydneshaugen fikk fasadepynt i sveitserstil etter at de ble flyttet til dette kvartalet i 1880. Foto: EIA

Trehusrekken i Sydneshaugen 4-14, består av 6 hus i rekke, hvor to av husene er bygget inntil hverandre og fremstår nærmest som en dobbeltgård. Trehusrekken er de eldste husene i kvartalet, som ellers består av høyere murhus.

Trehusene stod opprinnelig lenger øst, ytterst på platået, men ble i 1880 flyttet innover på flaten for å gi plass til aktiviteten i Rosenberghagen steinbrudd. Der ble de opprinnelig frittstående bolighusene plassert i rekke i det regulerte kvartalet.

Da husene ble flyttet ble de også oppgradert. De opprinnelig lave laftede småhusene i én etasje med loft ble bygget på med én etasje i høyden, slik at de ble i to etasjer. De fikk nytt tak, bergenssvaien forsvant, og fasadene ble gitt en tidsriktig ny fasadekledning med fasadedekor i enkel sveitserstil – i tråd med tidens trehusmote.

Smuget mellom Sydneshaugen 12 og 14. Foto: EIA

Utvendig fremstår trehusrekken som godt bevart. Hovedformen slik den var etter ombyggingen på slutten av 1800-tallet er bevart i sin opprinnelige form, med en sluttet kubisk hovedform mot gaten, med bratte valmede tak.

De originale konstruksjonene antas å være godt bevart i de fleste husene. Også original romstrukturer er bevart i flere hus. Alle hus har original trapp. Etasjeplanene er tilpasset ny bruk, men bevegelsesmønster fra inngang, er bevart.

Smuget mellom Sydneshaugen 14 og Sydneplassen 12. Foto: EIA

Viktige detaljer er bevart, helt eller delvis. De originale pussede grunnmurene murt i naturstein er bevart, og danner kjellervegg og sokkel. Deler av den originale kledningen er bevart, inkludert deler av det originale listverket. Både kledningstype og listverk er vesentlig for å formidle den stilmessige forankringen i sveitserstilen. Det er bevart originalt listverk både rundt dører, mot gesims, på hjørner og mot vannbord. Mye av listverket omkring vinduene er skiftet ut. Nytt listverk er utført i sveitserstil, trolig som kopiert/inspirert enten fra eldre listverk på huset. Det kan være

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasade Sydneshaugen 4. Originalt smijern, original dør, kledning og listverk. Foto: EIA

Fasade Sydneshaugen 6 (privateid) og Sydneshaugen 8. Original kledning og listverk. Foto: EIA

bevart deler av det originale vinduslistverket i kombinasjon med nytt. Skadede deler av panelet er skiftet ut i forbindelse med nyere istandsetting.

Flere av de originale hovedinngangsdørene er bevart, ofte også i kombinasjon med original inngangstrapp av granitt. Også flere av de originale kjellerinngangene er godt bevart, med original smal trappenhals med skifertrinn, jernrekkverk, og med den originale kjellerdøren intakt.

Disse er med på å gi bygningene stor aldersverdi.

Alle de gamle vinduene er skiftet ut med moderne vinduer i nyere tid. Disse har trolig lik inndeling som de originale, men proporsjonene på karmen og glassteknologi er endret. Ved utskifting er deler av omkringliggende panel og lister skiftet ut.

Fasade Sydneshaugen 10. Originalt smjern, original kledning og listverk, dør og skifer. Foto: EIA

Fasade Sydneshaugen 12. Original kledning og listverk. Foto: EIA

Fasade Sydneshaugen 14. Original kledning og listverk. Foto: EIA

To originale støpejernbalkonger er bevart. Disse er restaurert og skadede deler er skiftet ut. Det er bevart et eldre flaggoppheng på gatefasaden i nr. 14, som bidrar til å gi huset særpreg og tidskoloritt.

Det er usikkert om dagens takpanner av tegl og skifer er originale eller om de helt eller delvis er skiftet ut over tid. Også originale murte og pussede teglpiper er bevart, noe som er vesentlig for opplevelsen

av det gamle taklandskapet. Det er satt inn nye takvinduer i nyere tid.

Nyere moderne malingslag ligger over eldre historiske malingslag både på hovedvegg, vinduer, dører og på grunnmur. Fasadene var trolig opprinnelig malt med linoljemaling.

Original inngangsdør Sydneshaugen 4. Foto: EIA

Kopi av eldre inngangsdør Sydneshaugen 8. Originalt overlys. Foto: EIA

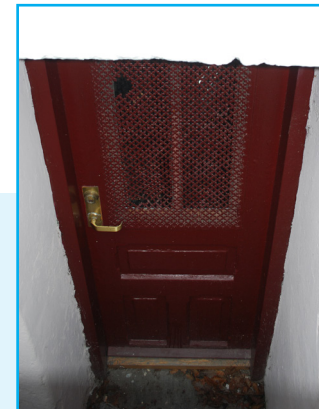
Original inngangsdør Sydneshaugen 10. Eldre grønnfarge er overmalt. Foto: EIA

Original inngangsdør Sydneshaugen 12. Eldre okerfarge er overmalt.
Foto: EIA

Original inngangsdør Sydneshaugen 14. Foto: EIA

Øverst: Original kjellerdør Sydneshaugen 4.
Over: Original kjellerdør Sydneshaugen 12. Foto: EIA

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader og konstruksjoner, Sydneshaugen 4, 8, 10, 12, 14 trehusrekken

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Originale pussede grunnmurer av naturstein. Murene er trolig murt opp med mørtel av kalk/kalksement som er mer elastisk enn moderne betongsement mørtel. Grunnmurene var trolig originalt pusset utvendig og innvendig med kalkpuss/kalksementpuss. Overflaten enten kalket eller malt med linoljemaling som veggens for øvrig.	 <p>▶ <i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Kjellertrapp	Original kjellertrapp med rekkverk av jern er bevart i nr. 4 og nr. 12. Trappen har originale trinn av skifer.	
Bærende laftede kjerner	Originale bjelkelag av tre, med senteravstand trolig ca. 80-90 mm. Opprinnelig stubbeloft (er i noen tilfeller fjernet), rabbitzhimlinger. På gulvene var det trolig bordgulv av tre og eller parkett. Originale trebord er trolig i mange rom intakt under nyere lag. Enkelte originale gulvoverflater er bevart, slik som fliser i inngangspartiet i nr. 12. Himlingen bevart i enkelte rom, med enkelte bevarte gipsrosetter.	
Kledning innvendig, utvendig	Deler av original trekledning er bevart inkl. deler av originalt listverk. Ulike kledningstyper, blant annet smal liggende kledning med pløyd staffpanel, som var mye brukt i sveitserstilen. Ytterveggene var i hovedsak kledd med liggende, smalt trepanel, som pløyd staffpanel. Enkelte felter har stående panel som dekorelementer i fasaden. Panel, listverk og dekor er i sveitserstil. På innsiden har tømmerveggene trolig vært kledd med panel, som i viktige rom trolig var strukket med tapet. Vi kan fremdeles se deler av malt panel i enkelte hus. Ellers er det trolig bevart eldre overflater med panel og tapet, under nyere lag.	

Fasader og konstruksjoner, Sydneshaugen 4, 8, 10, 12, 14 trehusrekken (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Dører	Originale ytterdører i nr. 4, nr. 8, nr. 10 og nr. 12. Dørene har konstruksjon av tre med enkelt kittet glass. Dørbladene er speildører, noen med glass. De originale dørene har bevarte overlys av glass. Ny dør som historisk kopi i nr. 14. Originale kjellerdører er bevart i nr. 4 og nr. 12.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vinduer	Originale vinduer er skiftet ut med nyere vinduer, trolig med liknende rutedeling som de originale.	
Balkonger	To originale jernbalkonger er bevart og restaurert. Deler er skiftet ut.	
Tak	Taktekking med panner på fem hus. Ett med lappskifer. Renner synes å være av nyere dato. Loftene var trolig utført som kalde loft, uten isolering. De kan ha vært panelt på innsiden. På utsiden var takene tekket med lappskifer og teglpanner. Originale takkonstruksjoner er bevart, og hovedformen til takene er uendret fra 1880, bortsett for på nr. 10 som har fått brattere takvinkel etter utvendig isolering. Takkonstruksjoner med taksperr av tre. Originalt sutak kan være intakt under dagens tekking. Takene er tekket av skifer/teglpanner på sutak av tre. Det er usikkert hvor mye som er skiftet ut. Beslag, renner og nedløp synes gjennomgående å være skiftet ut i forbindelse med vedlikehold av tak over tid. Originale murte og pussede piper av tegl er bevart.	
Piper	Originale murte piper, pusset på utsiden.	
Trapper	Originale trapper av tre er bevart i de fleste husene.	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Yttertak Sydneshaugen 4, 8, 10, 12, 14 – trehusrekken

SÅRBARHET

De originale takformene er bevart, inkl. originale takkonstruksjoner. Det antas at den originale tekkingen helt eller delvis skiftet ut over tid. Lappskiferen på nr. 10, som synes å være det eldste taket.

Renner og beslag synes å være av nyere dato. Originale pussede og murte piper er bevart. Det er satt inn en del nyere takvinduer i moderne tid.

*Alle trehusene har trolig opprinnelig hatt pannetak unntatt Sydneshaugen 10 som har tak med lappskifer intakt. På dette huset har etterisolering gitt taket brattere takvinkel.
Foto: Alf Edgar Andresen, UiB 2011*

Yttertak Sydneshaugen 4, 8, 10, 12, 14 trehusrekken

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Yttertak konstruksjon	Originale takkonstruksjoner er bevart, og hovedformen til takene er uendret fra 1880. Takkonstruksjoner med taksperr av tre. Originalt sutak kan være intakt under dagens tekking.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttertak tekking	Takene er tekket av skifer/teglpanner på sutak av tre. Det er usikkert hvor mye som er skiftet ut.	
Beslag, renner og nedløp	Beslag, renner og nedløp synes gjennomgående å være skiftet ut i forbindelse med vedlikehold av tak over tid.	
Piper	Originale murte og pussede piper av tegl er bevart.	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader bakplass Sydneshaugkvartalet – murgårdene og trehusrekken

SÅRBARHET

Dokkeveien 2 B   Øysteins gate 1   Øysteins gate 3

Bakfasaden til (fra høyre) Sydnesplassen 13, Øysteins gate 3, Øysteins gate 1 og Dokkeveien 2 B sett fra sør.
Foto: EIA

En overbygget gangbane i bakgården, med inngang fra Sydneshaugen, har gjort murhusene universelt tilgjengelige. Trafikkåren løper dels på en ny betongrampe, dels på opprinnelig skiferbelagt gangareal. Sydnesplassen 12 og 13 og Øysteins gate 3 har hovedinngang fra denne bakgården.

Originale glassmalerier bak nye vinduer
Sydnesplassen 13

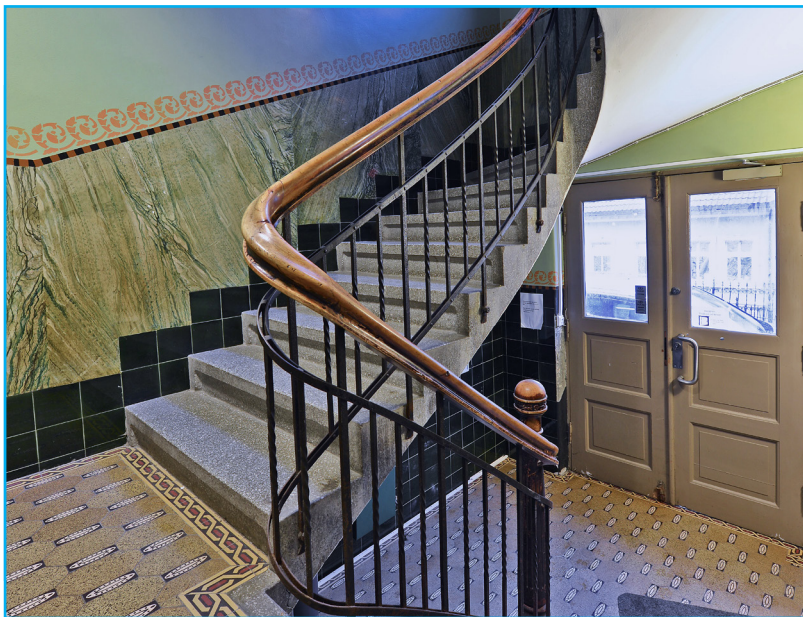

Gangbanen i bakgården sett fra sør (over) og nord (under). Foto: EIA

Bakfasaden til Sydnesplassen 13, sett fra nord. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør – utenfor fredet sone

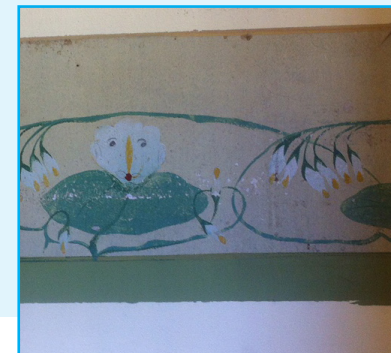

Trapperommet i Øysteins gate 1 har svært høy kulturminneverdi. Her er originale fliser på gulv og vegg, original dekor på vegg og original trapp med rekkverk. Foto: EIA

Fredningen omfatter bygningenes eksteriør samt konstruksjon og bygningens hovedstruktur. Det finnes imidlertid også interiør i disse husene som har stor kulturminneverdi. I tillegg til de elementer som trekkes frem i dette avsnittet, vil det i historiske bygninger alltid være potensiale for at verdier kan ligge skjult under nyere lag. Det bør derfor alltid være fokus på dette ved endring, slik at kulturminneverdier som oppdages underveis, kan tas hensyn til i de planlagte løsninger.

Original trappestolpe i Øysteins gate 1.
Foto: b+b arkitekter

Øysteins gate 3. Original dekorbord på vegg nederst i trapperommet, ved inngangsdør.

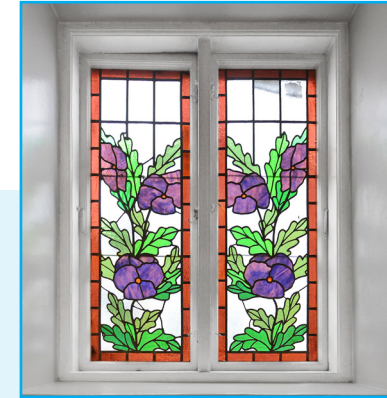

Original inngangsdør Dokkeveien 2 B.
Foto: EIA

Av verneverdier innvendig i murgårdene er det naturlig å trekke frem original romstruktur, med bevarte originale trapperom, og gjenværende original rominndeling. Særlig trapperommene i flere av husene utmerker seg som særlig bevarte soner, med mange bevarte overflater, bygningsdeler og dekorelementer, som er med på å gi bygningen aldersverdi og betydelig tidskoloritt. Det er også i flere hus bevart bygningsdeler andre steder, slik som originale dører, listverk og himlinger.

Trapperommet i Dokkeveien 2 B er uvanlig rikt utsmykket med originale fargerike glassmalerier. Trappen med rekkverk og gelender er original. Det samme gjelder fliser på gulv.

Glassmaleriene som smykker trapperommet i Dokkeveien 2 B har fargerike blomstermotiver. Denne dekoren understreker husets jugendpreg. Alle foto: EIA

I flere av trapperommene i murgårdene er det bevart en fin samling av originale fliser som gir bygningene fin tidskoloritt. Det er av særlig betydning at de er mange ulike varianter fra samme periode. Flistypene varierer fra hus til hus, og inngår dermed som del av en større helhet.

På samme måte som flisene, er også samlingen av glassmalerier karakteristisk for både nyrenessanssehusene og jugendhusene. Vi finner særlig glassmalerier som dekorelementer i inngangspartier og i trapperom. Dekoren har et varierende uttrykk. Glassmaleriene har verdi hver for seg og som helhet i kvartalet.

Øysteins gate 3 har to dekorerte felt i vindu som står i trapperommet over inngangsdøren. Over vinduet er det malt dekor på vegg. Foto: EIA

Innvendig i trehusene er det også potensiale for at det kan ligge skjulte verdier. Av synlige elementer er det naturlig å trekke frem bevarte trapper, og original bevegelsesstruktur som er bevart i de fleste husene. Det er også bevart mange innvendige dører, særlig i nr. 10 der jussformidlingen sitter. Det er også bevarte originale himlinger med bevarte gipsrosetter og listverk. Som i murgårdene er det også bevart historiske overflater som panelte himlinger, vegger og fliser.

Trapperommet i Øysteins gate 3 er lite endret. Originale doble fyllingsdører er intakt i alle etasjer. Opprinnelig overlys er muligens intakt inni ny vegg. Trapp med rekkverk og gelender er original, det er også fliser på gulv. Foto: EIA

Sydnesplassen 13 har et uvanlig stort, påkostet og godt bevart vindfang med originale fliser, dekorerte veggflater og utsmykket himling intakt. Både den doble ytterdøren og den tilsvarende døren inn mot husets hall er originale og har en særdeles flott utførelse. Foto: EIA

Detalj av dekorert taklist i Sydnesplassen 13, møterom 115. Foto: EIA

Dimensjoner, materialbruk og raus dekor markerer inngangen til det som var en av byens alles mest luksuriøse boliger like etter år 1900. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør – utenfor fredet sone

Glassmaleri i jugendstil, Sydneplassen 13. Foto: EIA

Sydneplassen 13. Foto: EIA

Sydneplassen 13. Foto: EIA

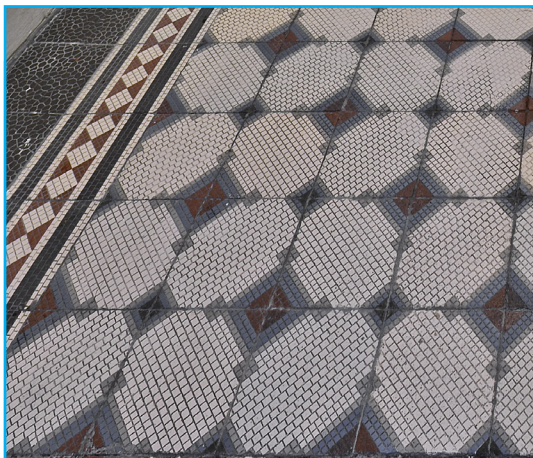

Rekkverk Øysteins gate 3. Foto: EIA

Rekkverk Øysteins gate 1. Foto: EIA

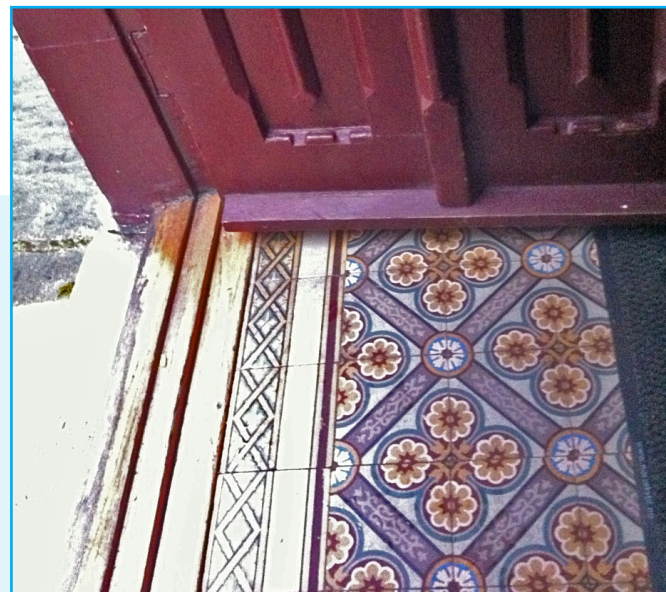
5.5 Kulturminneverdi interiør – utenfor fredet sone

Flisegulv Sydnesplassen 13. Foto: EIA

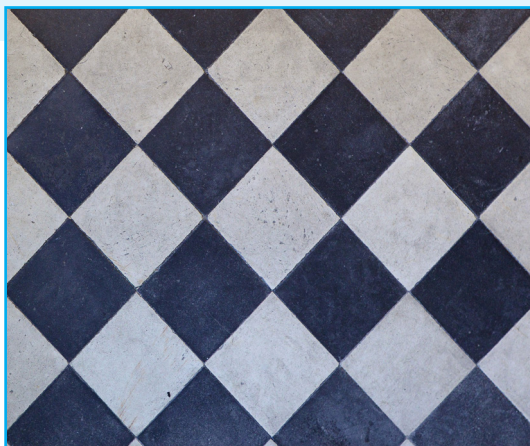
Flisegulv Øysteins gate 1. Foto: EIA

Flisegulv Sydneshaugen 12. Foto: EIA

Flisegulv Øysteins gate 3. Foto: EIA

Flisegulv Øysteins gate 3. Foto: EIA

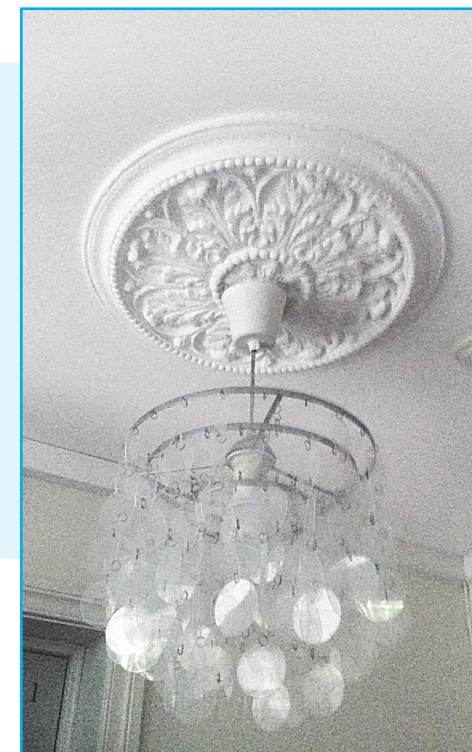
Flisegulv Dokkeveien 2 B. Foto: EIA

Original trapp i Sydneshaugen 10. Foto: EIA

Originale fyllingsdører i 2. etasje Sydneshaugen 10.

Takrosett i Sydneshaugen 12. Foto: EIA

6 SKJEMA: VØL OG VERN

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB			
Dato:			
Formål med tiltaket:			
Byggnavn:	Etg.:	Romnr.:	
Adresse:	Objektnr. i LVP:	Kompleks:	
Bakgrunn for tiltak:			
Tegning		Tegning	
Bilde		Bilde	
Bilde		Bilde	

Side 1

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB
Vernehensyn:
Eksisterende forhold:
Planlagt løsning med fokus på endring:
Antikvarisk vurdering (fylles ut av kulturminneansvarlig):

Side 2

← Dette er skjemaet du bruker ved tiltak og endring. Se kap. 4.3: Hvem gjør hva.

8 KILDER

- Aachen, Henrik von: *Bergens-arkitekturen 1830-1930*. Hovedtrekk i en utvikling. Gamle Bergens Årbok 1982, s. 6-26
- Aachen, Henrik von: *Bygningsforholdene i Bergen 1830-1905*, i Bergens historiske forening. Skrifter nr. 81/82-1983
- Forland, Astrid og Haaland Anders (1996): *Universitetet i Bergens historie*, bind I
- Fortidsminneforeningen v/Andreas Dreyer og Knut Ormhaug (1987): *Det antikvariske register – Sone 5a – Sydneshalvøyen øst, fra Engen til Florida* (1987)
- Gjesdal, Carl O. Gram (1982): *Byuniversitetet på berget. Flanerende ferd fra Florida til Dragefjellet*
- Helland-Hansen, Peter og Sveran, Tore: *Nygårdshøyden i Bergen – Universitetets interesseområde*. Antikvarisk registrering utført for Statens bygge- og eiendomsdirektorat av arkitektene 1974-1978. En oppsummering av Tore Sveran ble trykket i Fortidsminneforeningens årbok 1979
- Lexau, Siri Skjold (2015): *Et universitetsområde for fremtiden – Nygårdshøyden i Bergen*. Nordlit 36/2015 pp. 143-164
- Lorentzen, Bernt (1948): *Bergenserne bygger*
- Madsen, Stephan Tschudi (1970): *Et jubileumsønske for Bergen. Nygårdshøyden i fortid og fremtid*
- Nordhagen, Per Jonas (2004): *På universitetets grunn. Nygårdshøydens arkitekturhistorie 1860-2000*
- Offerdahl, Einar: *Mitt Nygård. Gatelangs i en bergensk bydel* (Udatert)
- Riksantikvaren: NB! – *Nasjonale kulturhistoriske bymiljøer*
- Thorsen, Jon E. m.fl. (2013): *Sydenes og bataljonen*
- Øfstegaard, Egil (1978): *Fra beitemark til universitet. Om Sydneshalvøyen før ca 1850*. Historisk utredning om utviklingen på Sydneshalvøen

---

Komplett byggesaksmappe fra Bergen byarkiv

LVP, Forskrift om fredning av Statens kulturhistoriske eiendommer, kapittel 9, Fredede eiendommer i landsverneplan for Kunnskapsdepartementet. Vedlegg 22

LINK TIL LYDIA, BYGG OG DRIFTSINFORMASJON MED TEGNINGER OG FOTO:

[//skuld.UiB.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT/100 Struktur maler/Mappestruktur og forsideside/308/Bygg og driftsinformasjon 2016.htm](http://skuld.UiB.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT/100%20Struktur%20maler/Mappestruktur%20og%20forside/Forside/308/Bygg%20og%20driftsinformasjon%202016.htm)

UTGIVER UNIVERSITETET i BERGEN ved Eiendomsavdelingen (EIA)
TEKST / FAKTA Eva Røyrane EIA UiB / Åse Tveitnes EIA UiB / Aina Lille-Langøy b+b arkitekter
REDAKTØR Åse Tveitnes EIA UiB
WEBANSVARLIG Svein Bjarne Langvad EIA UiB
GRAFISK DESIGN UiB / Bente Ljones STAUT DESIGN
FOTO / ELEMENT UiB / Thomas Vindal Christensen EIA UiB / arkiv / Colourbox
TRYKK BODONI Miljømerket trykksak 2041 0699
BERGEN 2018

ISBN

978-82-93674-29-0 Sydneshaugkvartalet – Sydnesplassen 12 og 13, Øysteins gate 1 og 3, Dokkeveien 2 B, Sydneshaugen 4, 8, 10, 12, 14 Bygg 10292 / 10293 / 10295 / 10294 / 10290 / 10289 / 10286 / 10291 / 10287 / 10288 / Kompleks 3387
Forvaltningsplan UiB 2018 (digital)

